Katolíci v politike: Martin Mičura ako poslanec Národného zhromaždenia*

Peter Zmátlo

Martin Mičura¹ patril medzi významné slovenské osobnosti medzi-vojnoveho obdobia, ktoré tvorila prvá Československá republika (ČSR). V politike bol predstaviteľom politického katolicizmu, ktorý podporoval úzku česko-slovenskú spoluprácu a vzájomnosť v rámci jednotného československého štátu, pričom odmietal slovenský autonomistický program slovenských ľudákov. Jeho politické princípy vychádzali z kresťanského solidarizmu, podporoval spoluprácu českých a slovenských katolíkov. Neúnavne bojoval, i na pôde parlamentu, za hospodárske, sociálne a kultúrne požiadavky Slovákov a Slovenska, ktoré považoval za dôležitú a zároveň rovnocennú súčasť spoločného štátu – ČSR.

Narodil sa v septembri 1883 v Dlhom Poli (okres Žilina). Hoci bol vyštudovaným právnikom (kvalitné základy právnického vzdelania získal v Kluži a v Berlíne, roku 1908 získal titul JUDr.), známejším sa stal skrz politiku. Prevrat roku 1918 ho zastihol v Bytči, kde bol advokátom. Mal blízko k slovenskému národnému hnutiu a najmä k jeho katolíckemu krídlu, preto v prevratových a revolučných časoch neváhal a stal sa signatárom Martinskej deklarácie a v ťažkých poprevratových rokoch prijal neľahkú službu pre nový československý (čs.) štát vo funkcii tekovského a nitrianskeho župana (1919–1920). V septembri 1920 sa stal v poradí tretím ministrom s plnou mocou pre správu Slovenska (do roku 1922) a tým sa dostal definitívne i do „veľkej“ politiky.²

* Tento príspevok vznikol v rámci plnenia projektového grantu VEGA č. 1/0514/15 *Martin Mičura – politik a právnik*.

1 Dlhodobejšie a systematicky sa venuje výskumu osobnosti M. Mičuru zo slovenských historikov Michal Marťák. Historiografickému zhodnoteniu doterajšieho stavu biografického spracovania osobnosti Mičuru je venovaná jeho štúdia Michal MARŤÁK, „Martin Mičura v slovenskej i českej historiografii,“ *Disputationes Scientificalae Universitatis Catholicae in Ružomberok*, 18, č. 1 (2018): 99–107.

2 Údaje k životu a dielu Mičuru v slovníkových heslách napr. Pavel CYPRIAN, „Mičura Martin,“ in *Politická elita meziválečného Československa 1918–1938: Kdo byl kdo za první republiky*, ed. František Kolář a kol., Praha: Pražská edice, 1998, s. 171–172; Miloš TRAPL, „Martin Mičura,“ in *Cestami křesťanské politiky: biografický slovník k dějinám křesťanských*

Je všeobecne známou skutočnosťou, že už v období Rakúsko-Uhorska na začiatku 20. storočia, potom v dobe prevratu a tesne po ňom úzko spolupracoval v katolíckych kruhoch na Slovensku s Andrejom Hlinkom (bol podpredsedom Slovenskej ľudovej strany) a nemalou mierou sa pričínal o to, že slovenskí ľudáci i českí ľudáci išli spoločne do prvých parlamentných volieb roku 1920 a po nich vytvorili spoločný poslanecký klub.³ Čoskoro, už v roku 1921, ich však rozdelila Pittsburská dohoda a program slovenskej autonómie, ktorý Mičura nikdy neprijal, pretože podľa neho (podobne ako podľa Jana Šrámka, predsedu Československej strany lidovej), ohrozoval jednotu a súdržnosť ČSR. Slovenskí ľudáci vystúpili zo spoločného poslaneckého klubu a Mičura začal úzko spolupracovať so Šrámkom na založení zemskej (krajinskej) organizácie Československej (Čs.) strany lidovej na Slovensku.⁴ Pred parlamentnými voľbami roku 1925 bola táto zemska organizácia na Slovensku založe-

stran v českých zemích, ed. Michal Pehr a kol., Praha: Akropolis, 2007, s. 170; Tiež staršia slovenská literatúra spomínaná v ďalšom texte: (neautorizované heslo) „Mičura, Martin,“ in *Slovenský biografický slovník. IV. zväzok. M–Q*, Martin: Matica slovenská, 1990, s. 163. Z ďalšej slovenskej literatúry už bez ideologického balastu napr. Eduard Nižňanský a kol., *Kto bol kto za I. ČSR*, Bratislava: Q 111, 1993.

³ O spolupráci a vzťahu Čs. strany lidovej a Slovenskej ľudovej strany bližšie Alena Bartlová, „Vzájomné vzťahy medzi ČSL a HSLS v rokoch 1918–1938,“ in *Jan Šrámek. Kňez–státník–politik*, ed. Pavel Marek, Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, s. 143–156; Michal PEHR, „Československá strana lidová na Slovensku (1925–1938) a Hlinkova slovenská ľudová strana,“ in *Slovenská ľudová strana v dejinách 1905–1945*, ed. Róbert Letz – Peter Mulík – Alena Bartlová, Martin: Matica slovenská, 2006, s. 233–242. Z najnovších prác k téme Matej MARUNIAK, „Pokusy o príchod Československej strany lidovej na Slovensko do roku 1925 a postoje Slovenskej ľudovej strany pohľadom dobovej tlače,“ *Studia theologica*, 20, č. 4 (2018): 179–197.

⁴ K lidákom a Čs. strane lidovej v medzivojnovom období pozri Miloš TRAPL, „Československá strana lidová,“ in *Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861–2004. I. díl: období 1861–1938*, ed. Jiří Malíř – Pavel Marek a kol., Brno: Nakladatelství Doplněk, 2005, s. 655–681; Miloš TRAPL, *Politický katolicizmus a Československá strana lidová v Československu v letech 1918–1938*, Praha: SPN, 1990. Tá istá doplnená práca v zahraničnom vydaní: Miloš TRAPL, *Political Catholicism and the Czechoslovak People's Party in Czechoslovakia, 1918–1938*, Boulder: Social Science Monographs, 1995. Ďalšie práce: Miloš TRAPL, „Tisk Československé strany lidové v letech 1918–1938,“ in *Tisk a politické strany*, ed. Pavel Marek, Olomouc: Moneta FM, 2001, s. 89–95; od iných autorov napr. Robert KVAČEK, „Lidová strana před Mnichovem,“ in *Tradicio et cultus*, Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 229–239; „Československá strana lidová,“ in *Politické strany na Slovensku 1860–1989*, ed. Lubomír Lipták, Bratislava: Archa, 1992, s. 193–197.

ná a pomenovaná Čs. strana ľudová na Slovensku.⁵ Hlinka tento počín Mičurovi nikdy neodpustil a stali sa z nich odvtedy politickí protivníci a súper i v boji za slovenského voliča – katolíka, a to až do konca prvej ČSR.⁶ To oslabovalo nesmierne katolícky politický tábor na Slovensku v rokoch 1925–1938.

Mičurova strana nikdy nezískala na Slovensku väčšiu podporu (v sledovanom období 1925–1939 len od 16 do 35 tisíc hlasov) a v tomto smere nemohla Slovenskej ľudovej strane, od roku 1925 Hlinkovej slovenskej ľudovej strane (HSLŠ), konkurovať. Napriek tomu Mičura získal za túto stranu poslanecký mandát, hoci len za pomoci českej hlavnej strany – Čs. strany lidovej. Poslancom bol v rokoch 1925–1938 v období prvej ČSR a potom aj v rokoch 1938–1939 v čase krátkej existencie druhej Česko-slovenskej republiky (Č-SR), ale už v klube HSLŠ, takže v poslaneckých laviciach strávil väčšiu časť existencie prvej ČSR a celú druhú Č-SR.⁷

Tejto významnej osobnosti, ako vyplýva z vyššie uvedeného stručného náčrtu jej profesijného života, nevenovala doteraz slovenská historiografia patričnú pozornosť.⁸ A navyše ju do roku 1989 hodnoti-

⁵ Jej predsedom sa stal samotný Mičura, preto bolo nazývaná ľudovo aj „Mičurova“ strana, ľudáci posmešne nazývali členov a prívržencov tejto strany „mičuráci“. K jej histórii podrobnejšie Miloš TRAPL, „Československá strana lidová na Slovensku v letech 1925–1938,“ *Historický časopis*, 36 (1988): 81–94. K jej straníckemu periodiku z najnovšej literatúry pozri Michal MARŠÁK, „Ľudová politika. Hlavný tlačový orgán ‚Mičurovej‘ Československej ľudovej strany na Slovensku (1925–1938),“ in *Periodiká v minulosti a súčasnosti. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*, ed. Angela Škovierová, Bratislava: Univerzitná knižnica v Bratislave, 2018, s. 109–115.

⁶ Ľudácky denník *Slovák* pri treťom výročí príchodu českých lidákov na Slovensko v podobe založenia zemskej organizácie Čs. strany ľudovej na Slovensku (navyš Čs. strana lidová i HSLŠ boli vtedy spoločne vo vládnej koalícii) napísal: „Je tomu práve tri roky, ako Šrámkovci prišli na Slovensko ‚klásky zbierať. Je to výročie zaiste najmenejšie a najsmutnejšie medzi všetkými výročiami... [...] Dnes po troch rokoch konečne vidíme jasne a máme i sosbieraný materiál, pomocou ktorého vieme poukázať pred širokou verejnosťou, z akých dôvodov a za čej pomoci prišli českí lidáci na Slovensko kántriť a zabíjať slovenský katolicizmus.“ Pozri: „Ako prišli Šrámkovci na Slovensko?,“ *Slovák*, 7. 11. 1928, s. 3., Mičuru nazvali v tomto článku „iškariotským občanom“.

⁷ Poslancom Národného zhromaždenia bol až do 21. marca 1939, teda aj týždeň po vzniku slovenského štátu, kedy Národné zhromaždenie zaniklo.

⁸ Doteraz existujú len dve monografické spracovania osobnosti Mičuru, nie sú to však odborné historické monografie, resp. biografie. Prvou je práca s typickými memoárovými črtami jeho príbuzného, ktorý zozbieral textové a najmä obrazový materiál k Mičurovi, obsahuje množstvo údajov o jeho živote (bohužiaľ, z rokov 1925–1939, keď bol poslancom, takmer žiadne, navyše mnohé údaje z Mičurovho

la neobjektívne, väčšinou ideologicky v duchu komunistickej teórie marxizmu-leninizmu. Je symptomatické a smutné zároveň, že vo štvrtom zväzku *Slovenského biografického slovníka* (vyšiel už po prevratných spoločenských zmenách u nás roku 1990), marxisticko-leninským svetonázorom poznačené texty v ňom už autori „nestihli“ opraviť, ani heslo o Mičurovi. Je to posledný zväzok poznačený komunistickou ideológiou tejto, inak vydarenej a veľmi potrebnej edície slovenských osobností, na čo doplatil i samotný Mičura. Je v ňom hodnotený ako klerikálny politik, statkár, ktorý „v županskej a ministerskej funkcii pomáhal budovať základy nového št. a samosprávneho aparátu, najmä však zabezpečoval triedne záujmy čes. a slov. buržoázie. Staval sa proti rev. hnutiu ľud. más na Slovensku, jeho odstúpenie z funkcie ministra patrilo medzi požiadavky pracujúcich v októbrovom generálnom štrajku v Bratislave i v decembrovom generálnom štrajku 1920.“⁹

Je načase opraviť pokrivený obraz tejto významnej osobnosti slovenskej právnej vedy, advokácie, administratívy a kresťanskej politiky medzivojnového obdobia v našej slovenskej historiografii. Tohto významného právnika a politika v moderných slovenských dejinách sa pokúsime objektívne priblížiť v našom príspevku, a to ako poslanca Národného zhromaždenia v rokoch 1925–1939 za poslanecký klub Čs. strany lidovej,¹⁰ kde zastupoval jej zemskú organizáciu Čs. stranu ľudovú na Slovensku. Zameriame sa na jeho prácu a prejavy v poslaneckej snemovni v uvedených rokoch jeho aktívneho pôsobenia v československom (čs.) parlamente.

života a jeho aktivít sú nepresné, resp. neoverené z iných zdrojov), čo môže poslužiť ako východiskový materiál k ďalšiemu výskumu: Ján Mičura (ed.), *JUDr. Martin Mičura 1883–1946: Život a dielo právnika, politika a štátnika*, Košice, b. v., 2011, 233 s. Táto práca bola na internete, ale už nie je prístupná. Druhou je kvalifikačná magisterská práca: Gabriela PAPÁNKOVÁ, *JUDr. Martin Mičura*, magisterská práca, Bratislava: Pedagogická fakulta Univerzita Komenského, 2002, 72 s. Ďalšiu literatúru a jej hodnotenie k osobnosti Mičuru a k politickým stranám, v ktorých pôsobil, resp. spolupracoval s nimi, vid' v spomínanej štúdii MARŠÁK, „Martin Mičura v slovenskej i českej historiografii,“ s. 99–107. O Mičurovi sa dajú nájsť niektoré faktografické údaje aj na internete, napr. ONDREJKOVICS-SANDOR DE SZLAVNICZA, „JUDr. Martin Mičura,“ <http://www.ondrejkovics-sandor.com/?lg=1&s=89> [cit. 09.05.2019].

⁹ (Neautorizované heslo) „Mičura, Martin,“ in *Slovenský biografický slovník. IV.*, s. 163.

¹⁰ Pozri aj poznámku č. 8. Po štátoprávných zmenách v roku 1938, t. j. v období druhej Česko-slovenskej republiky (október 1938 – marec 1939 a krátko i v období slovenského štátu do 21. marca 1939), väčšina členov Čs. strany ľudovej na Slovensku, včítane Mičuru, sa stali členmi HSLS a Mičura ako poslanec čs. parlamentu členom parlamentného klubu HSLS.

1. SKÚSENÝ POLITIK V POSLANECKÝCH LAVICIACH V DRUHEJ POLOVICI 20. ROKOV

Keď sa stal Mičura poslancom Národného zhromaždenia, bol už skúseným politikom. Politické skúsenosti a zručnosti získal, ako sme už uviedli vyššie, v prevratovom a poprevratovom období na regionálnej úrovni na poste tekovského a nitrianskeho župana a potom najmä na ťažkom poste ministra s plnou mocou pre správu Slovenska. Dlhé roky bol aj aktívnym členom a funkcionárom Slovenskej ľudovej strany, blízky spolupracovníkom Hlinku, hoci sa s ním čoskoro rozišiel a začal úzko spolupracovať v prvej polovici 20. rokov s predsedom Čs. strany lidovej Šrámkom. Tieto svoje politické skúsenosti a osobné kontakty mohol potom naplno využiť aj v práci poslanca čs. parlamentu. Hoci mal skúsenosti s lokálnou i slovenskou či československou politikou, svoju prácu v poslaneckej snemovni venoval najmä odborným právnickým záležitostiam a problémom súdnictva, teda spoločenskej oblasti a odboru, ktorý vyštudoval a v ktorom bol odborníkom. Vo svojich prejavoch v pléne poslaneckej snemovne nikdy zbytočne nepolitikárčil, neurážal politických oponentov. Okrem právnických záležitostí a oblasti súdnictva sa vyjadroval tiež k otázkam verejnej a politickej správy, samosprávy a administratívy, teda oblasti, v ktorej pôsobil ako župan v prevratových a poprevratových rokoch. Vyjadroval sa aj k ďalším spoločenským oblastiam na Slovensku, ktoré uvedieme v ďalšom texte nášho príspevku.

Keď zasadol do lavice poslaneckej snemovne Národného zhromaždenia vo svojom prvom volebnom období (1925–1929), okrem práce poslanca mu mnoho času a energie v tomto období zaberalo vedenie Čs. strany ľudovej na Slovensku. Túto politickú stranu budoval od roku 1925 ako zemskú organizáciu Čs. strany lidovej na Slovensku s cieľom posilniť pozície katolíkov v celej republike. Pre katolícke hnutie v ČSR bolo veľkou škodou, že nenašiel pochopenie u Hlinku, ktorý bol predsedom najsilnejšej politickej strany na Slovensku, ktorá bola tiež prevažne katolícka. Utrpeli tak obaja – Mičura vyčítal Hlinkovi, že svojím autonomistickým programom narušá jednotu a stabilitu spoločnej republiky, a na druhej strane Hlinka vyčítal Mičurovi založenie ďalšej katolíckej politickej strany, ktorá trieštila katolícke sily na Slovensku a oslabovala tak, podľa Hlinku, katolícke hnutie na Slovensku, čo využívali nekresťanské ľavicové a liberálne hnutia a politické strany na úkor katolíkov.

Okrem týchto neľahkých povinností pri „rozbehnutí“ činnosti Čs. strany ľudovej na Slovensku pracoval Mičura v tomto období vo funkcii prezidenta Vrchného (Tabulárneho) súdu v Košiciach (december 1922 – december 1930). Práca prezidenta súdu nebola ľahká, zaberala mu veľa času a energie. V tejto funkcii sa pričínal napr. o vybudovanie potrebných okresných súdov na východnom Slovensku – v Košiciach, Michalovciach, Sobranceiach a Medzilaborciach. Aktívny bol aj v kultúrno-spoločenskom živote v Košiciach, kde vtedy býval. V rokoch 1925 a 1926 bol predsedom Miestneho odboru Matice slovenskej v Košiciach.¹¹

V parlamentných voľbách roku 1925 získal poslanecký mandát na kandidátke Čs. strany ľudovej na Slovensku za XVII. volebný kraj. Poslanecký sľub vykonal 17. decembra 1925 a v tomto svojom prvom volebnom období rokov 1925–1929 podal 17. júna 1926 jeden pozmeňovací zákon k osnove zákona o úprave platových a služobných pomerov učiteľstva a tri pozmeňovacie návrhy k osnove zákona o úprave platov duchovenstva (19. júna 1926). Angažoval sa v rezolúciách o osnove zákona o úprave platov duchovenstva, pri podpore duchovných neschopných k službe a pri úprave pomerov učiteľov verejných škôl. Bol spravodajcom sociálno-politického výboru pri podávaní správy týkajúcej sa úpravy platov duchovenstva (18. júna 1926). Pridal sa tiež k prehláseniu v mene Čs. strany ľudovej pri rozprave o prehlásení námestníka predsedu vlády Šrámka o svätogotthardskom prípade (pašovanie zbraní do Maďarska) zo dňa 24. januára 1928.¹² V tomto volebnom období položil viacero otázok v pléne poslaneckej snemovne, napr. o systematizácii miest pre štátnu poľnohospodársko-technickú službu na Slovensku (15. februára 1927), o agitácii riaditeľa meštianskej školy v Sabinove J. Doušu a učiteľky A. Kolářovej proti telocvičnej jednote Orol (12. júla 1927), o zriadení vojenskej strelnice v Závodí pri Žiline (15. júna 1928), o nedostatočnom prideľovaní nákladných železničných vozňov na Slovensku (7. septembra 1928) či o rozširovaní tlače útočiacej na cirkev a katolícke náboženstvo učiteľským zborom na štátnej meštianskej škole v Nitre (7. júna 1929).¹³

¹¹ MIČURA, JUDr. *Martin Mičura 1883–1946: Život a dielo právnik, politika a štátnika*, s. 32.

¹² NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Jmenný rejstřík 1925–1929, Mičura, Martin dr.“ <http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/rejstrik/jmenny/mc.htm> [cit. 04. 07. 2018].

¹³ Tamže.

Vo svojom prvom volebnom období vystúpil prvý raz v poslaneckej snemovni v rámci 52. schôdze dňa 24. novembra 1926. Vtedy už bola pri moci tretia vláda Antonína Švehlu (12. októbra 1926 – 1. februára 1929), bola to pravicová vláda tzv. panskej koalície. Vo svojom prvom prejave sa venoval stavu súdnictva na Slovensku, pričom jeho prejav sa niesol v kritickom tóne. Poukázal na základe podrobnej štatistiky na pracovnú preťaženosť sudcov na Slovensku i na Podkarpatskej Rusi. Tento stav, keď v Čechách a na Morave bolo možné zaťaženie sudcu pri zborovom súde 900 spisov, na Slovensku i na Podkarpatskej Rusi v dôsledku neúplne vybudovanej súdnej kancelárie a jazykových ťažkostí nebolo možné toto číslo dosiahnuť. Kritizoval aj nízke platy v súdnictve, najmä u začínajúcich právnikov.¹⁴

Druhou spoločenskou oblasťou, ktorej sa Mičura venoval najčastejšie vo svojich vystúpeniach v parlamente, ako sme uviedli vyššie, bola oblasť verejnej politickej správy, samosprávy a administratívy, teda oblasť, v ktorej mal tiež bohaté skúsenosti. V tomto svojom prvom vystúpení v čs. parlamente reagoval na predchádzajúce vystúpenie Juraja Slávika, agrárnika, ktorý sa ohradil proti zmenám župnej reformy a tzv. zemskému výboru. Mičura poukázal na veľmi nízke právomoci tzv. župného zväzu na Slovensku a domáhal sa, aby mal tento rovnaké právomoci, ako mal tzv. zemský výbor na Morave, čím by sa podľa neho dosiahla určitá jednotnosť práva.

Vyberanie daní, ako dôležitú spoločenskú oblasť, Mičura tiež neobišiel. Nepáčil sa mu spôsob ich vyberania od občanov na Slovensku (viac-krát do roka) a kritizoval množstvo inštitúcií zodpovedných za tento výber.¹⁵ Na záver svojho prvého prejavu v poslaneckej snemovni prehlásil, že on i jeho strana (t. j. Čs. strana ľudová na Slovensku) bude hlasovať za vládny rozpočet.

Stenografické záznamy, z ktorých čerpáme v rámci spoločnej česko-slovenskej digitálnej parlamentnej knižnice, zaznamenávali aj reakcie ostatných poslancov na práve prebiehajúce vystúpenie konkrétneho poslanca. Záležalo samozrejme na téme prejavu, ale väčšinou na poslancov z vládnych strán reagovali negatívne vo forme rôznych výkrikov tí opoziční a naopak. Pri náboženských a cirkevných témach zase zaznievali nesúhlasné reakcie medzi katolíckymi a evanjelickými po-

¹⁴ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Zápis z 52. schôdze z 24. 11. 1926,“ <http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/052schuz/s052009.htm> [cit. 27. 11. 2017].

¹⁵ Tamže.

slancami, ateisti (väčšinou komunisti) reagovali pri týchto cirkevných témach takmer vždy negatívne v neprospech cirkvi. Boli aj pozitívne reakcie, keď napríklad poslanci vládnej koalície sa navzájom podporovali (i verbálne – výkrikmi, poznámkami a pod.) pri svojich prejavoch. Z naznačeného vyplýva, že na katolíckeho a vládneho poslanca Mičuru najčastejšie negatívne reagovali poslanci KSČ (komunisti), ale i zástupcovia slovenských ľudákov (HSLŠ). Pozitívne naopak poslanci vládnych koalícií (prirodzene Čs. strany lidovej, ale tiež agrárnej strany). Platilo to nielen pri reakciách počas poslancovho prejavu, ale i pre prípadné reakcie a interpelácie v neskoršom období a na ďalších zasadnutiach poslaneckej snemovne, keď jednotliví poslanci reagovali na svojich kolegov svojimi pripomienkami (negatívnymi, ale i pozitívnymi). Najmenej negatívnych reakcií mal Mičura vo svojom prvom i druhom volebnom období (1925–1935) pri odborných témach týkajúcich sa súdnictva, verejnej a politickej správy, viac ich však bolo pri témach týkajúcich sa Slovenska (hospodárstvo, sociálne otázky, poľnohospodárstvo, cirkevné školstvo), a to najmä zo strany poslancov za HSLŠ. V druhom a najmä v treťom volebnom období (1929–1939), keď sa Mičura začal venovať aj aktuálnym celospoločenským otázkam (veľká hospodárska kríza a jej dôsledky, zhoršenie zahranično-politickej situácie), negatívne reakcie, najmä zo strany komunistických poslancov a zástupcov HSLŠ, pribúdali.

Na tento prvý Mičurov prejav v roku 1926 vzhľadom na jeho odborný charakter z oblasti súdnictva nereagoval počas jeho prejavu nikto negatívne ani pozitívne.

Stranická tlač bola v období prvej republiky silným a vplyvným prostriedkom politického boja, preto ju jednotlivé politické subjekty vo veľkej miere využívali. Po voľbách roku 1925, kedy sa stal Mičura poslancom za Čs. stranu ľudovú, začali na neho útočiť ľudáci na stránkach ich stranického denníka *Slovák*.¹⁶ Z pochopiteľných dôvodov – Mičura a jeho strana boli od parlamentných volieb 1925 najväčším súperom na Slovensku v boji o katolíckeho voliča, o ktorého bojovali i ľudáci (ako najsilnejšia katolícka strana na Slovensku), a preto sa od roku 1925 stal Mičura so svojou politickou stranou veľkým politickým súperom

¹⁶ Najsilnejším politickým protivníkom pre ľudákov na Slovensku v medzivojnovom období boli agráристи, na ktorých útočili v denníku *Slovák* najčastejšie. O vzťahu ľudákov a agrárikov v rokoch 1927–1929 pozri: Michal MARŠÁK, „Netradičná koalícia, spolupráca“. Dobová tlač o ľudádoch a slovenských agrárikoch v rokoch 1927–1929, „Kultúrne dejiny 7, Supplementum (2016): 117–131.

pre Hlinku a jeho HSLS. Útoky a osočovania pokračovali aj v rokoch 1927–1929, kedy bola HSLS vo vládnej koalícii. Nepriateľské útoky boli namierené hlavne na Čs. stranu ľudovú, resp. Čs. stranu ľudovú na Slovensku,¹⁷ ich stranícke periodikum *Ľudová politika*,¹⁸ no nevyhli sa ani samotnému Mičurovi.¹⁹ V roku 1929 sa útoky na českých lidákov a Mičuru na stránkach *Slováka* obmedzili (no neprestali úplne²⁰), pretože ľudáci riešili problémy vo vlastných radoch – aféru a proces s Vojtechom Tukom a jeho odsúdenie, vylúčenie Ferdiša Jurigu a Floriána Tománka, dlhoročných funkcionárov, z HSLS. Nesmieme obísť ani opätovné úvahy o katolíckom bloku politických strán, ktoré sa v priebehu roku 1929 začali vyskytovať aj v denníku *Slovák*.²¹ Útoky ľudákov na Mičuru a jeho stranu začali opäť vo veľkej miere v predvolebnej kampani v októbri 1929 pred predčasnými parlamentnými voľbami,²² ktoré sa uskutočnili 27. októbra 1929. Po roku 1929, teda v druhom i treťom volebnom období Mičuru (1929–1939), však pokračovali nepriateľské útoky na Čs. stranu ľudovú a Mičuru zo strany HSLS ďalej.

¹⁷ Napríklad „Krčmy sekretariátni českej lidovej strany,“ *Slovák*, 17. 2. 1928, s. 3; „Lidákom je každý prostriedok dobrý,“ *Slovák*, 2. 3. 1928, s. 3; „Mičuráci na Východe,“ *Slovák*, 14. 3. 1928, s. 2. Tento posledný článok začína slovami: „Akými prostriedkami pracujú Mičuráci, je už dostatočne známou vecou. Keď ich nečestné zbrane zlyhaly na západnom Slovensku, kde sa chceli usalašiť, rozbehli sa na Východ a chytajú hýľov, kupujú duše tými najnečestnejšími prostriedkami.“ „Mičurácki rozkolníci,“ *Slovák*, 18. 4. 1928, s. 1. Tento príspevok na titulnej strane bol tiež veľmi útočný, keď začínal vetou: „Česká lidová strana vpašovaná na Slovensko pod názvom mičuráčtina, len ďalej otravuje, infikuje, znemravňuje, korumpuje, robí škody v dušiach, ako najväčší heretici.“ *Slovák* tvrdil, že v Čechách odsudzovali „Mičurovu akciu“: „V Čechách odsudzujú akciu mičurácku,“ *Slovák*, 21. 9. 1928, s. 1. V máji 1929 uverejnil *Slovák* na titulnej strane karikaturu, ktorá zobrazovala predsedu J. Šrámka, ako vedie za ruku „svoju dcéru“, podľa P. Brišku Mičurovu odbočku Čs. strany lidovej na Slovensku: „Najmilšia dcéra Šrámkova,“ *Slovák*, 28. 5. 1929, s. 1.

¹⁸ „Ľudová Politika, pripravuje katolícky blok,“ *Slovák*, 15. 6. 1929, s. 1.

¹⁹ Karol Sidor, „Dr. Martin Mičura rozkázal, aby ho okádili I.,“ *Slovák*, 26. 6. 1928, s. 2; Tenže, „Dr. Martin Mičura rozkázal, aby ho okádili II.,“ *Slovák*, 27. 6. 1928, s. 3; „Chceme počuť dr. Mičuru. Kde je 18 milionov?,“ *Slovák*, 1. 6. 1929, s. 2.

²⁰ Napríklad „Súd národa nad mičuriádou sa už započal,“ *Slovák*, 9. 5. 1929, s. 1.

²¹ „Ešte katolícky blok,“ *Slovák*, 14. 5. 1929, s. 1; „Venkov’ o katolíckom bloku. Podmienka: odchod lidovcov zo Slovenska,“ *Slovák*, 15. 5. 1929, s. 3; „Myšlienka katolíckeho bloku dozrieva,“ *Slovák*, 17. 5. 1929, s. 1; „Prečo padol katolícky blok?“ *Slovák*, 25. 5. 1929, s. 1.

²² „Mičurácke bezvýsledné buntošenie v Trenčíne,“ *Slovák*, 16. 10. 1929, s. 3; PREDME-
RAN, „I mičuráci sa trhajú. Čo sa stalo v Turzovke,“ *Slovák*, 18. 10. 1929, s. 6; „Mičura porazený vo vlastnom volebnom kraji,“ *Slovák*, 23. 10. 1929, s. 3; „Mičuráci-lidáci sú i v Bratislave porazení,“ *Slovák*, 27. 10. 1929, s. 7.

Prvý dôležitý hodnotiaci článok k českým lidákom v periodiku *Slovák* po voľbách 1925, teda v prvom volebnom období Mičuru v rokoch 1925–1929, nebol priamo o Mičurovi, ale o predsedovi Čs. strany lidovej Šrámkovi, ktorej poslanecký klub Mičura reprezentoval. Autor článku pod pseudonymom „H“²³ sa venoval v celom texte hodnoteniu osobnosti Šrámka, ktorého dosť ostro kritizoval, až v závere sa dotkol Mičuru, pochopiteľne v negatívnom svetle:

Vrcholom osobného neúspechu Šrámkovho je: Mičuriáda. Tento nezdarený pokus je jeho vlastným osobným deckom. Mal tu zrejmy plán: Urobím Mičuru poslancom, potom ministrom, alebo aspoň miestopredsedom snemovne, zkrátka nejakým veľkým pánom, aby zaimponoval Slovákom a vydeptal tu pre Šrámka stranu, a zastrašil ľudákov. A zatiaľ Mičura ostal len poslancom jednoduchým. Tu Jan Šrámek chybne si volil osobu, a ešte chybnjšie taktiku.²⁴

Tu sa dostávame k charakteristike vzťahu medzi českými lidákmi a slovenskými ľudákmi. Tento vzťah bol napätý z vyššie naznačených politických i osobných dôvodov, najmä medzi Hlinkom a Šrámkom, čo dokazuje i dobová tlač a predchádzajúci citát z denníka *Slovák*, pravdepodobne od samotného Hlinku. Ostré útočné články v tomto ľudáckom denníku boli väčšinou neautorizované alebo písané pod pseudonymami alebo skratkami. Dôkazom toho je i ďalší, tentoraz už autorizovaný článok od predsedu HSLS, keď sa vyjadril negatívne o Mičurovi vo vianočnom čísle *Čecha* v roku 1925, ktorý prevzal *Slovák*, v článku „Ludáci a lidáci“:

Pán minister Šrámek čím skôr zlikviduje mičurovskú akciu na Slovensku tým ľahšie sa priblíži k nám a my k nemu. Šrámka ministra činíme zodpovedným za tie následky mičurovského kroku. Dr. Mičura ako vysoký sudca, ako bohatý a neodvislý pán nemal sa stať obeťou osobných ambícií. Dr. Mičura mal pred tromi rokmi podpísať program autonomistický, mal vstúpiť do slovenskej ľudovej strany a vtedy by mu kynula budúcnosť. Mičurovi nepatrí nijak miesto tam, kde je dnes. Mičura pre tento jeho krok nemôže byť vodcom v slovenskom národe. Národ mu

²³ S veľkou pravdepodobnosťou, ako vyplýva z kontextu článku, je autorom článku samotný predseda ľudákov Hlinka, ktorý často písal do *Slováka* a od roku 1925 i často ostro kritizoval Čs. stranu lidovú, jej predsedu Šrámka a samozrejme jeho kritike sa nevyhol ani Mičura ako predseda Čs. strany lidovej na Slovensku, zemskej organizácie Čs. strany lidovej. Prečo Hlinka tak ostro kritizoval Šrámka, sme naznačili vyššie – išlo o tvrdý politický boj dvoch kresťanských katolíckych strán o hlasy slovenských katolíkov.

²⁴ „H“, „Neúspechy Jana Šrámka,“ *Slovák*, Vianoce 1925, č. 291, s. 4.

ten jeho krok ľahko nezabudne. Rozvrat v kňazstve a pohoršenie ľudu z kroku Mičurovho je veľké. Treuga Dei je možná len medzi ľuďmi dobrej vôle.²⁵

Tu máme jasný dôkaz, ako Hlinka nenávidel svojho bývalého spolustraníka, možno ani nie tak po ľudskej, ale najmä po politickej stránke, a to práve preto, že sa postavil do čela Čs. strany ľudovej na Slovensku, podľa Hlinku pobočky českej katolíckej strany, ktorá takto odoberala hlasy katolíkom na Slovensku a samozrejme, oslabovala tak samotnú HSLS.

V tomto volebnom období 1925–1929 uverejnili v denníku *Slovák* desiatky článkov, väčšinou anonymných neautorizovaných, venovaných poslancovi Mičurovi ako predsedovi Čs. strany ľudovej na Slovensku, daniu v tejto politickej strane, straníckemu periodiku *Ľudová politika* a venovali priestor taktiež ďalším funkcionárom tejto strany,²⁶ napr. „Pán Mičura prišiel svoju stranu,“²⁷ „Odpor proti Mičurákom vzplanul!“,²⁸ „Mičura – recipe ferrum,“²⁹ „Pán Mičura jednou rukou cirkev

²⁵ „Ludáci a lidáci,“ *Slovák*, 29. 12. 1925, s. 1. O vzťahu Hlinku a Mičuru podrobnejšie v štúdiu Michal MARŠÁK, „Andrej Hlinka a Martin Mičura – k začiatkom ich politického i osobného vzťahu,“ in *Národe môj: pamätnica 150. výročia narodenia Andreja Hlinku*, ed. Róbert Letz – Pavol Stano, Bratislava: PostScriptum, 2015, s. 141–150. Vzťah Hlinku a Šrámka je analyzovaný v prácach: Michal PEHR, „Andrej Hlinka a Jan Šrámek – dve osobnosti politického katolicizmu prvej ČSR,“ in *Pohlady na osobnosť Andreja Hlinku*, ed. Róbert Letz – Peter Mulík a kol., Martin: Matica slovenská, 2009, s. 216–224; Zdislava DVORŠČÁKOVÁ, „Vzťah Jána Šrámka a Andreja Hlinku a jeho vplyv na vývoj pomeru medzi českým a slovenským politickým katolicizmom,“ in *Jan Šrámek a jeho doba*, ed. Pavel Marek a kol., Brno: Centrum pro studium demokracie kultury, 2011, s. 268–281.

²⁶ Okrem Mičuru útočil *Slovák* prirodzene na Šrámka, predsedu Čs. strany ľudovej, ale tiež na ďalších funkcionárov Čs. strany ľudovej na Slovensku, napr. na generálneho tajomníka tejto strany Petra Brišku a jeho údajné plagiátorstvo (v článkoch „K Briškovmu plagiátorstvu,“ *Slovák*, 24. 9. 1927, s. 3; „Briškovo obchádzanie okolo horúcej kaše,“ *Slovák*, 25. 9. 1927, s. 3; „Plagiátor Briška sa ozval,“ *Slovák*, 28. 9. 1927, s. 4).

²⁷ *Slovák*, 17. 8. 1926, s. 1.

²⁸ *Slovák*, 16. 9. 1926, s. 3. Pokračovanie tohto článku v nasledujúcom čísle: „Odpor proti Mičurákom vzplanul,“ *Slovák*, 17. 9. 1926, s. 4. Anonymný autor ostro útočil v tomto článku na Mičuru a obvinil ho aj z nečestného zbohatnutia: „Mičurova politika katolícka je politikou vypočítavosti!! Či v posledných rokoch len jeden praktický katolík tak rýchlo a veľmi zbohatol na Slovensku, ako Mičura?! Mičura sa dnes vládze na mnoho miliónov.“ Na obranu Mičuru môžeme dodať, že síce nebol chudobným občanom, práve naopak, ale určite nezbohatol nečestne, lebo si treba uvedomiť, že od vzniku prvej ČSR pracoval vo vyšších, dobre honorovaných funkciách.

²⁹ Štefan HERODEK, „Mičura – recipe ferrum,“ *Slovák*, 26. 10. 1926, s. 2. Pokračovanie: Štefan HERODEK, „Mičura – recipe ferrum,“ *Slovák*, 27. 10. 1926, s. 3.

stavia, druhou ju rúca,³⁰ „Ešte raz si to prečítajte, páni mičuráci!“³¹ „Mičurákom klepú na prsty,³² „Nikdy som prívržencom strany bratrancovej nebol, nikdy nebudem.“³³ Tieto články, ako naznačujú aj ich názvy, bez výnimky predstavovali osobnosť Mičuru a jeho politickú stranu, t. j. Čs. stranu ľudovú na Slovensku a jej predstaviteľov, vždy negatívne, čo súviselo s vyššie naznačeným politickým bojom dvoch katolíckych strán o slovenského voliča-kresťana. Tieto obviňovania v týchto článkoch – a to z oboch strán, ľudáckej i lidáckej – sa mnohokrát nezakladali na pravde a realite, od skutočnosti mali ďaleko, ale v politike a politickom boji častokrát „účel svätí prostriedky“.

Útoky a osočovania zo strany predstaviteľov HSLS na adresu českých lidákov (i opačne) sa pochopiteľne stupňovali v predvolebnom období, v tomto prípade, resp. v tomto volebnom období 1925–1929, to bolo napríklad pred obecnými voľbami začiatkom októbra 1927 (z viacerých článkov napr. „Podvodníkom je nie Hlinka, ale Šrámek“³⁴) či pred prvými voľbami do krajských zastupiteľstiev, ktoré sa uskutočnili 2. decembra 1928 („Českí lidáci na Slovensku idú do volieb v znamení podvodov. Falšovali podpisy voličov,³⁵ „Mičuráctvo v službách slobodomurárskych?“³⁶ „Súdne dni nad Mičuriádou.“³⁷). Tieto novinárske články mali jeden hlavný cieľ: znemožniť čo najviac v očiach voličov a prívržencov HSLS Čs. stranu ľudovú, jej predsedu Šrámk a jej zemsťú organizáciu Čs. stranu ľudovú na Slovensku so svojím predsedom Mičúrom. Treba si uvedomiť tiež skutočnosť, že HSLS bola najsilnejšou politickou stranou na Slovensku v tomto období prvej ČSR a preto si mnohokrát akoby mohla dovoliť viac (i dovolila) ostrejšie vystúpiť voči svojim politickým

³⁰ BOBO, „Pán Mičura jednou rukou cirkev stavia, druhou ju rúca,“ *Slovák*, 11. 11. 1926, s. 5.

³¹ *Slovák*, 25. 1. 1927, s. 3.

³² *Slovák*, 11. 2. 1927, s. 3.

³³ „Nikdy som prívržencom strany bratrancovej nebol, nikdy nebudem,“ *Slovák*, 21. 7. 1927, s. 3. Tento článok je venovaný bratrancovi Mičuru Rudolfovi Mičurovi, ktorý bol prívržencom HSLS. 18. septembra 1927 organizovali ľudáci v Dlhom Poli, teda rodisku M. Mičuru, verejné zhromaždenie, ktoré bolo rozpustené. V ten istý deň po zhromaždení bola oživotvorená miestna organizácia HSLS a jej predsedom sa stal práve R. Mičura. Ľudákom sa tento počin Mičurovho bratranca nesmierne hodil do ich politického boja proti lidákom i samotnému M. Mičurovi.

³⁴ *Slovák*, 6. 10. 1927, s. 1.

³⁵ *Slovák*, 21. 11. 1928, s. 1.

³⁶ *Slovák*, 24. 11. 1928, s. 1.

³⁷ *Slovák*, 27. 11. 1928, s. 2.

konkurentom. Mičuru považoval predseda HSLS Hlinka za zradcu za to, že opustil rady jeho strany a pridala sa k českým lidákom. A ešte viac sa našťaval Hlinka v roku 1925, kedy sa Šrámek rozhodol založiť zemsťú organizáciu lidovej strany na Slovensku a postaviť do jej čela Mičuru. To Hlinku veľmi ranilo a nikdy tento krok týmto dvom katolíkom – Šrámkovi a Mičurovi – neodpustil.

2. POSLANEC SO ŠIROKÝM ZÁBEROM ZÁUJMOV

Mičura vystupoval v poslaneckej snemovni väčšinou v rámci debát o vládnych rozpočtoch. Vo svojich prejavoch v parlamente (bolo ich spolu 14 za roky 1925–1939)³⁸ sa venoval spomínaným právnickým, resp. súdnym záležitostiam a problematike politickej verejnej a štátnej správy a samosprávy, ale nevyhol sa ani ďalším spoločenským oblastiam na Slovensku, v ktorých však nešiel do hĺbky, ale spomenul ich len okrajovo s apelom na riešenie nedostatkov, napr. stredné katolícke školstvo (katolícke gymnázium v Nitre), vysoké školstvo (Univerzita Komenského, nutnosť založenia Vysokej školy technickej v Košiciach), pomer rímskokatolíckej cirkvi a štátu, protirottermerova akcia, podpora hospodárskeho rozvoja na Slovensku či apel na zlepšenie života v Pohronskej župe,³⁹ kritizoval tiež vysoké tarify, ktoré poškodzovali slovenský priemysel. V oblasti dopravy podporoval výstavbu nových železničných tratí (Margecany – Červená Skala), žiadal daňové oslobodenie pre cestnú (autobusovú) dopravu na Slovensku a dobudovať dunajský prístav v Bratislave.

³⁸ Vychádza to presne na jeden prejav za rok, keď neberieme do úvahy posledný rok 1939 (teda už obdobie druhej Č-SR a krátko i slovenského štátu), ale nebolo to pravidlo, pretože v niektorých rokoch vystúpil Mičura v poslaneckej snemovni viackrát do roka, v niektorých rokoch, konkrétne 1925, 1929, 1932, 1934 a 1935, však úplne absentoval a nemal ani jeden prejav.

³⁹ 25. novembra 1927 povedal: „Viem, že kapitál nie je ešte v rukách našských, ale i jeho osud nemôže nám byť ľahostajný, nakoľko s ním je nerozlučne spiaty i osud pracujúcich tried slovenských. Žiaľ Bohu! Slovák vo svojej vlasti je nútený ešte stále v prvom rade pracovať na druhých, cudzích. Politické oslobodenie neprinieslo mu emancipácie na poli hospodárskom a bez nej nemôže mať tej ceny. Očakávam, že zákonom o ochrane pracovného trhu dostane sa domácomu robotníctvu zvýšenej ochrany a že Slovákov nebudú z fabrík doma vyhadzovať.“ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKE, „Zápis zo 106. schôdze z 25. 11. 1927,“ <http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/106schuz/s106010.htm> [cit. 5. 12. 2017].

Spomenul aj problémy slovenského živnostníctva, lebo podľa neho dráhé úvery hatili jeho rozvoj.⁴⁰

Je zaujímavé, že pri tomto Mičurovom prejave z 25. novembra 1927 reagoval ako prvý verbálne poslanec Juraj Slávik (agrárnik), a to pozitívne. Bola to prvá reakcia (podľa dostupných stenografických protokolov) na Mičurovo vystúpenie v poslaneckej snemovni. Konkrétne išlo o reakciu na vyhlásenie Mičuru ohľadom nedostatočnej systemizácie úradníckych miest v kanceláriách sudcov na Slovensku. Poslanec Slávik reagoval na to slovami: „A ešte im dávajú nové úkoly, legalizáciu atd.“⁴¹

Naopak, pokrytecky a uštipačne reagoval na Mičurov prejav poslanec Ferdiš Juriga (HSLS). Mičura povedal: „Žiadam, aby parlamentu bol čím prv predostretý návrh zákona o zaistení stavebných pohľadávok, aby splatné obnosy za dodávky sa vždy rýchle likvidovali a najmä v dodávkach konfekcie a obuvi, aby sa pri prevzatí tovaru postupovalo najblahoľnejšie.“ Na to Juriga reagoval: „Hlasite! Ja ťa veľmi rád počúvam.“⁴²

Poslanci nevystupovali len v pléne poslaneckej snemovne, ale boli aj členmi a pracovali v príslušných parlamentných výboroch. Vo svojom prvom volebnom období 1925–1929 sa Mičura stal členom troch parlamentných výborov, kde zastupoval parlamentný klub Čs. strany lidovej: bol predsedom ústavno-právneho výboru od 17. decembra 1925 (spoločne s ním v ňom boli za lidákov Ladislav Daněk a Augustin Vološin), členom imunitného výboru tiež od decembra 1925 (Daněk, Jakub Janovský, Václav Košek a František Stanislav) a sociálno-politického výboru (vznikol vo februári 1926).⁴³

Je evidentné, že Mičura patrila medzi poslancov so širokým diapazónom záujmov. Prečo tomu tak bolo, môže súvisieť s faktom, že bol jediným poslancom za Čs. stranu ľudovú na Slovensku, i keď úzko spo-

⁴⁰ „Náš poslanec: dr. Martin Mičura za zlepšenie pomerov na Slovensku,“ *Ľudová politika*, 27. 11. 1927, s. 5.

⁴¹ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKE, „Zápis zo 106. schôdze z 25. 11. 1927,“ <http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/106schuz/s106009.htm> [cit. 4. 7. 2018].

⁴² Tamže.

⁴³ V tomto výbore Čs. stranu ľudovú zastupovali okrem Mičuru ešte František Bayer, Bedřich Bezděk, Antonín Čuřík, Ing. Jan Dostálek, Antonín Kaňourek, Jan Jiří Krejčí, František Matoušek, Václav Myslivec, Dr. Josef Novák, Alois Petr, Jan Rýpar, Josef Vičánek a Augustin Vološin. NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKE, „Výbory ve II. volebním období,“ <http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/rejstrik/vybory.htm> [cit. 29. 6. 2018].

lupracoval s českými lidákmi, preto sa vyjadroval k slovenským spoločenským problémom často a s tak širokým záberom na rôzne spoločenské oblasti. Nemohol si „rozdeliť“ prácu medzi kolegov, ako to robili poslanci z väčších politických strán, napr. agrárnej strany či HSLS. Tí mali viac poslancov, ktorí si prácu podelili a vyjadrovali sa potom k tej „svojej“ oblasti či problému.

Svoj prejav na 106. schôdzi poslaneckej snemovne 25. novembra 1927 ukončil apelom na posilnenie česko-slovenskej vzájomnosti a spoločnej republiky Čechov a Slovákov pri príležitosti blížiaceho sa desaťročného trvania ČSR.⁴⁴

Vo svojom treťom prejave vystúpil Mičura v pléne poslaneckej snemovne Národného zhromaždenia na 167. schôdzi dňa 22. októbra 1928. Podobne ako vo svojich predchádzajúcich prejavoch, vystúpil aj teraz v rámci debaty o pripravovanom novom rozpočte na rok 1929. Zo začiatku sa vyjadril ako vždy k záležitostiam rezortu ministerstva spravodlivosti, pričom upozornil na to, že organizácia súdov na Slovensku je síce ukončená, ale ťažšou úlohou justičnej správy bude vytvárať novú tradíciu československého súdnictva. Podľa neho „dosiaľ nedošlo k súladu a vyrovnaníu medzi tradíciou maďarského súdnictva a tradíciou, ktorú reprezentujú sudcovia, prišli na Slovensko z Čiech a Moravy“.⁴⁵ Tento spoločenský jav nevidel len v súdnictve, ale v celom verejnom živote na Slovensku. Tu treba dodať, že Mičura bol nielen vyštudovaným právnikom, ale aj jedným z najväčších slovenských odborníkov s dlhodobou praxou v oblasti práva, súdnictva a súdnej agendy vo všeobecnosti, a to nielen v období prvej ČSR, ale aj nasledujúcom období Slovenského štátu, resp. prvej Slovenskej republiky.

Z rezortu školstva sa dotkol otázky katolíckych gymnázií. V protiklade s Antonom Štefánkom, ktorý urgoval zoštátnenie cirkevných škôl na Slovensku, vyslovil sa jednoznačne za podporu cirkevných škôl na Slovensku,⁴⁶ ktoré mali svoju tradíciu, čo bolo pochopiteľné vzhľadom na charakter a smerovanie jeho politickej strany.

V ďalšej časti svojho prejavu reagoval na ministra financií Karla Engliša, ktorý hovoril všeobecne o zlepšení výroby na Slovensku, no poukázal na vyššiu nezamestnanosť na Slovensku v porovnaní s českou

⁴⁴ Tamže.

⁴⁵ „Významná reč poslanca dra Martina Mičuru v pražskom parlamente,“ *Ludová politika*, 28. 10. 1928, s. 5.

⁴⁶ Tamže.

časťou republiky. Mičura ako predseda Zväzu ľudových obchodníkov a živnostníkov na Slovensku žiadal ministra priemyslu, obchodu a živností Ladislava Nováka (národný demokrat), aby vychádzal v ústrety tejto odborovej organizácii a podrobne sa zaoberal aj žiadosťami slovenských priemyselníkov a živnostníkov, ktorí mu posielali desiatky rôznych žiadostí a petícií.

Lordovi Rothermereovi⁴⁷ a jeho snahám o iredentu a zmenu hraníc odkázal veľmi priamo a ostro:

Ani jedného zrnka z našej pôdy, krvou našich otcov a dedov, krvou našich mučeníkov, našich vojakov a legionárov posvätenej my nedáme za žiadnu cenu! ... Sme na veky za neporušiteľnosť a nedotknuteľnosť našich hraníc, za nerozlučiteľnosť zväzku medzi Čechmi a Slovákmi, za večnú spoluprácu katolíkov Slovákov a Čechov v jednej fronte, v jednom tábore!⁴⁸

Poslanec Mičura nie vždy vo svojich prejavoch v poslaneckej snemovni len kritizoval a navrhoval riešenia rôznych problémov. Niekedy aj pochválil vládu a vládne štruktúry za úspechy, aj keď len čiastkové. Napríklad v železničnej doprave kladne hodnotil zlacnenie dopravy na slovenských železniciach skrátením taríf zo strany štátnych i súkromných železníc pri neprerátaných miestnych železniciach a zavedenie barému⁴⁹ štátnych železníc skoro na všetkých lokálnych železniciach Slovenska. Zároveň dodal, že bude veľmi potrebné uskutočniť veľkú tarifnú reformu v železničnej doprave na Slovensku, a to najmä taríf na uhlie a drevo.

Úspešný politik musel aj v tomto období prvej ČSR občas zahrať na populistickú strunu – výnimkou nebol ani poslanec Mičura. V tomto októbrovom prejave z roku 1928 sa „populisticky“ vyjadril nasledovne:

⁴⁷ Anglický magnát, prívrženec revizionistickej politiky v prospech Maďarska v medzivojnovom období, ktorý kritizoval Trianonskú mierovú zmluvu a žiadal revíziu hraníc medzi ČSR a Maďarskom. Kampaň proti nemu vrcholila v Československu a najmä na Slovensku v rokoch 1927 a 1928, takže Mičura v parlamente reagoval na aktuálne spoločenské dianie na Slovensku.

⁴⁸ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKE, „Zápis zo 167. schôdze z 22. 10. 1928,“ <http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/167schuz/s167008.htm> [cit. 10. 12. 2017].

⁴⁹ Tabuľka udávajúca dovozné pre jednotlivé za sebou idúce prepravné vzdialenosti (podľa francúzskeho matematika B. F. Barrêma).

Za žiadnu cenu nesmieme dovoliť ďalej zdražovať ľudu chlieb. Hovorí sa, že ide-me postupne do normálnych koľají, do mierových pomerov. Idme, pre Boha, tiež do mierových cien! A keď už nie je snižovanie cien, tak aspoň ich ustálenie a štabilizovanie. Štabilizovali sme dôchody, pravda, mnohým pod mierovým niveau, štabilizujeme aj ceny.⁵⁰

V tejto súvislosti apeloval najmä za prísne opatrenia proti úžerníkom a špekulantom vo výrobe a medziobchode.

Posledné vystúpenie Mičuru v jeho prvom volebnom období zaznamenávame 24. januára 1928 na 123. schôdzi poslaneckej snemovne, keď podporil už vyššie spomínané prehlásenie podpredsedu vlády Šrámka o svätogotthardskom prípade týkajúce pašovania zbraní do Maďarska. Mičura stručne a vecne reagoval na aktuálny vývoj na Slovensku, kedy sa po Rothermereovej akcii ozývali hlasy z reakčných maďarských kruhov za revíziu hraníc Československa, resp. Slovenska a podobné aktivity namierené na revidovanie versaillského systému. Jednoznačne sa vyjadril v mene svojej Čs. strany ľudovej na Slovensku za celistvosť a integritu Československa, ochranu jeho ústavy a právneho poriadku.⁵¹

3. POSLANCOM VO SVOJOM DRUHOM VOLEBNOM OBDOBÍ

Po predčasných parlamentných voľbách v októbri 1929 získal opäť Mičura poslanecký mandát za Čs. stranu ľudovú na Slovensku v XVII. volebnom kraji a nastúpil tak do svojho druhého volebného obdobia (1929–1935). V ňom vystúpil v poslaneckej snemovni spolu šesťkrát. Kým v 20. rokoch vystupoval väčšinou len v rozprave pri schvaľovaní rozpočtu, pričom svoje prejavy k rozpočtu využil na rozbor rôznych spoločenských oblastí so širokým záberom, v tomto druhom svojom volebnom období v prvej polovici 30. rokov sa naďalej vyjadroval v rámci

⁵⁰ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKE, „Zápis zo 167. schôdze z 22. 10. 1928,“ <http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/167schuz/s167008.htm> [cit. 10. 12. 2017].

⁵¹ Výkrikmi a potleskom reagoval na tieto slová Mičuru poslanec Vítězslav Mikulíček, predstaviteľ KSČ. Nie je úplne jasné, či išlo o pozitívnu alebo negatívnu reakciu. S prihliadnutím na kontext Mičurových slov o ústave a jej ochrane sa prikláňame k druhej možnosti, keďže išlo o reakciu komunistického poslanca. NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKE, „Zápis zo 123. schôdze z 24. 1. 1928,“ <http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/123schuz/s123007.htm> [cit. 14. 12. 2017].

rozpočtových debát k rozpočtu, opäť najmä z pohľadu Slovenska, ale od roku 1933, po nástupe nacistov k moci v Nemecku a postupnom zhoršovaní medzinárodnej politickej situácie v Európe súvisiacej so slabnutím versaillským systémom, počas svojich prejavov (i v rámci rozpráv o rozpočte) odbiehal k aktuálnym spoločenským témam a problémom, medzi ktorými nechýbali najmä hospodárske a sociálne otázky súvisiace s vypuknutím všeobecnej hospodárskej krízy na začiatku 30. rokov. Vo svojich vystúpeniach reagoval tiež na postup čs. vlády a jej reakcií vzhľadom na zhoršujúcu sa medzinárodnú politickú situáciu či na predkladanie návrhu na obranu čs. štátu.

V tomto volebnom období 1929–1935 podal v poslaneckej snemovni viacero iniciatívnych návrhov. Inicioval vydanie zákona o zásluhách T. G. Masaryka (19. februára 1930) a sociálne cítenie prejavil vo viacerých návrhoch, napr. na poskytnutie pomoci obyvateľstvu osady Malá Rudina, ktoré postihla živelná pohroma (17. júna 1932) či pre obyvateľov obce Krásna nad Kysucou (požiare 13. júla 1932 a 25. apríla 1933). V roku 1934 navrhoval rýchlu pomoc pre obyvateľov viacerých obcí postihnutých živelnou pohromou, napr. Fuňanky, Zázrivej na Orave, Maríkovej či Papradného. Inicioval tiež urýchlené vybudovanie železničnej trate Zlaté Moravce – Topolčianky – Klátová Nová Ves – Veľké Bošany a vybudovanie železničnej spojky Rajec – Nemecké Pravno (12. marca 1935).⁵²

V období na prelome 20. a 30. rokov nastali i ďalšie zmeny v jeho živote. Od januára 1931 sa stal prezidentom Vrchného súdu v Bratislave.⁵³ Od začiatku 30. rokov sa čoraz viac zdržoval v Bytči, kde mal postavenú vilu. V Bytči prispel podľa jeho príbuzného Jána Mičuru k vybudovaniu viacerých potrebných budov.⁵⁴

Čo sa týka práce v parlamentných výboroch, v tomto volebnom období pracoval už len ako predseda ústavno-právneho výboru, ktorý bol

⁵² Tamže.

⁵³ Bol ním až do roku 1939. Po vzniku slovenského štátu sa stal prezidentom Najvyššieho súdu v Bratislave (1939–1943). Pozri: (neautorizované heslo) „Mičura, Martin,“ in *Slovenský biografický slovník. IV.*, s. 163.

⁵⁴ Z vlastných a štátnych finančných prostriedkov dal postaviť meštiansku školu (1928, dnes budova gymnázia), Tatrabanku a Katolícky kultúrny dom (1931), zabezpečil zregulovanie miestnej rieky Petrovička a dal urobiť kanalizáciu námestia a jeho vydláždenie a prestavbu (1934), ďalej dať opraviť a dobudovať rímskokatolícky kostol zasvätený Všetkým svätým (1938), rímskokatolícku faru (1942) a prestavať kostol sv. Barbory pri cintoríne. Všetky tieto stavby projektoval M. M. Harminc. Podľa: Mičura, JUDr. Martin Mičura 1883–1946: *Život a dielo právnika, politika a štátnika*, s. 40.

ustanovený 9. januára 1930. Mohol sa v ňom spoľahnúť na podporu svojich spolustraníkov Daněka, Františka Navrátila, Josefa Nováka a Josefa Dolanského.⁵⁵

Prvý prejav v tomto jeho druhom volebnom období predniesol 19. februára 1930 v rámci 18. schôdze poslaneckej snemovne, pričom to bolo opäť v rámci rozpravy k rozpočtu, tentoraz na rok 1930. V úvode pripomenul, že poukáže na potreby Slovenska a vymenuje oblasti, v ktorých je Slovensko zanedbávané a kde je potrebné zvýšiť pomoc pre slovenské kraje z celoštátnej pokladnice. V tom by mal podľa neho tkvieť štátotvorný, aktivistický program, ktorý presadzovali slovenskí poslanci vládnych strán, medzi ktorých patril aj on.⁵⁶ S cieľom ozdraviť a zlepšiť celkové pomery na Slovensku navrhoval teda opäť, ako bolo u neho zvykom, mnoho opatrení v rôznych spoločenských oblastiach.

Mičura priznal, že sťažnosti Slovákov boli mnohokrát opodstatnené a neboli len výsledkom štvania slovenskej opozície (myslel zrejme predstaviteľov HSLS). Videl dve hlavné príčiny nespokojnosti na Slovensku: prvou bola z minulosti zdedená bieda a zaostalosť a druhou prechmaty a chyby nového čs. režimu na Slovensku. Vzápätí zdôraznil národnú záchranu Slovenska, za ktorú mohli Slováci ďakovať bratom Čechom, keď vznikla spoločná demokratická ČSR.⁵⁷

Rozpočet na rok 1930 pochválil, že je prebytkový (52 900 000 Kč) a že pokročila konsolidácia štátneho hospodárstva. Na druhej strane kritizoval fakt, že z príjmov ministerstva financií pripadala oveľa menšia časť na priame dane a oveľa väčšia na spotrebné dane, čo veľmi zaťažovalo spotrebiteľov, teda obyčajných občanov a najmä nízko príjmových robotníkov a roľníkov. Z tohto dôvodu vyvstávala pred vládnymi štruktúrami dôležitá úloha do budúcnosti – znížiť daňové bremená u drobných živnostníkov, obchodníkov a roľníkov a na druhej strane zvýšiť

⁵⁵ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKE, „Výbory poslanecké sněmovny ve III. volebním období,“ <http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/rejstrik/vybory.htm> [cit. 2. 7. 2018].

⁵⁶ Dve tretiny slovenských poslancov v Národnom zhromaždení bolo v roku 1930 opozičných, čo bolo podľa Mičuru na ujmu Slovenska, lebo sa tým zmenšoval jeho vplyv na spoluvládnutie a spolurozhodovanie.

⁵⁷ Mičura o tejto záchrane doslova povedal, že Slovensko „vstalo tak rečeno skutočne z mŕtvych, uniklo raz na vždy otrockou minulosťou hroziacemu mu nebezpečeniu národnej záhuby a žije životom novým, každým smerom tvorive zahájeným a zveľaďovaným“. NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKE, „Zápis z 18. schůzky z 19. 2. 1930,“ http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/018schuz/s018004.htm#_d [cit. 16. 12. 2017].

daňové zaťaženie pre účastinárske firmy, zárobkové poisťovne, banky a úverové podniky.

V tomto februárovom vystúpení navrhoval ešte viacero opatrení v prospech Slovenska, napr. zoštatniť živnostenské pokračovacie školy, zvýšiť štátne a verejné dodávky na Slovensko, zvýšiť tempo výstavby ciest, podporovať elektrifikáciu miest a vidieka, dobudovať bratislavský a komárňanský prístav pre riečnu dopravu či uskutočniť urýchlenu reguláciu riek.⁵⁸

Jeho obľúbenou témou bolo cirkevné školstvo. Spomenul ho aj v tomto vystúpení v rámci rozpravy o rozpočte. Jednoznačne sa postavil na obranu slovenského cirkevného školstva, ktoré bolo podľa neho v minulosti dôležitým kultúrnym činiteľom pre Slovákov:

Pre slovenský národ znamenalo ono o veľa viac: život. Bez cirkevných ľudových škôl dnes sotva bolo by Slovákov. V dobe najtuhšej maďarizácie cirkevné ľudové školy boli útulňami slovenčiny.⁵⁹

Vyzdvihol najmä rímskokatolícke školy a ich význam pre rozvoj Slovákov v minulosti, v časoch silnej maďarizácie. Mičurova reakcia na obranu cirkevného školstva na Slovensku vychádzala zo známej skutočnosti, že v období medzivojnovnej ČSR, aj zásluhou slovenských čechoslovakistov (Anton Štefánek, Ivan Dérer), sa slovenské rímskokatolícke školy nielen odmaďarčili a poslovenčili, ale bola silná snaha tieto cirkevné školy taktiež poštátniť. Reakcia politika z politickej strany inklinujúcej ku katolicizmu bola prirodzená – zachovať a ochrániť tradíciu cirkevného školstva na Slovensku. Mičura slovenské cirkevné školy bránil v každom svojom rozsiahlejšom prejave v rámci rozpočtovej debaty. Tento prejav teda nebol výnimkou. Navrhoval v ňom aj konkrétne opatrenia, ktoré by sa mali vykonať čo najskôr v slovenskom školstve.⁶⁰ Biedny stav

⁵⁸ Tamže, <http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/018schuz/s018006.htm> [cit. 19. 12. 2017].

⁵⁹ Tamže.

⁶⁰ Napríklad predĺžiť platnosť vyhlášky ministra financií č. 159/1927 Zb. z. a n., ktorá mala platnosť na roky 1928–1930; predĺžiť platnosť výnosu ministerstva školstva a národnej osvety zo dňa 26. apríla 1927, č. 45305-I, ktorý povolil striedavé vyučovanie; zrovnoprávniť cirkevné školy so štátnymi a obecnými vo výške úľav pri poskytovaní úverov na novostavby a rozširovaní už existujúcich stavieb škôl – v tomto prípade napr. politické obce na udržiavanie cirkevných škôl nemohli dostať pôžičky od Zemskej banky, kým tie isté politické obce na stavbu štátnych alebo obecných škôl pôžičky bez problémov dostali.

školy na Slovensku ilustroval na príklade štátnej školy v Hornej Marikovej, „kde po 2 roky niet ani lavíc, ani stola, ani tabule, tak že keď učiteľ chce dieťkam niečo vysvetliť, musí nadýchať na okno a tam to napísať.“⁶¹

Podrobnejšie sa venoval takisto problematike samosprávy, keďže v tomto rezorte pôsobil po prevrate viacero rokov (župan, minister s plnou mocou pre správu Slovenska) a dobre ho poznal. Pochválil novú organizáciu politickej správy na Slovensku,⁶² čiastočné problémy boli len s kompetenciami krajinských zastupiteľstiev, ktoré žiadali častejšie zasadnutia a užšiu spoluprácu s krajinskými výbormi. Upozornil, že je potrebné ešte vyriešiť vzťah zemeľskej rady k Slovenskej krajine a kompetencie krajinských peňažných ústavov v rámci nového krajinského zriadenia. Slabina v organizácii politickej správy na Slovensku bola podľa Mičuru v nízkej kvalite i kvantite personálneho obsadenia jednotlivých úradov z dôvodu predsudkov na niektorých ministerstvách v Prahe, ktoré nepovažovali slovenskú administratívu za takú zložitú ako tú v historických českých krajinách, a domnievali sa, že administratíva na Slovensku nepotrebuje z hľadiska kvantitatívneho (ani kvalitatívneho) toľko a takých úradníkov ako v Čechách a na Morave.⁶³

Mičura, hoci vždy presadzoval jednotný čs. štát a úzku spoluprácu Slovákov s Čechmi, vo svojich parlamentných vystúpeniach často kritizoval aj ústrednú vládu v Prahe, že neurobila všetko preto, aby lepšie Slovensko spoznala:

Praha ešte vždy nepozná Slovensko a ani sa o to dosť nepričiňuje. Prial by som si, aby vnikla najsamprv do tajov na rozmary bohatej slovenskej duše, aby ju poznala a na koniec – ale až po tom – vynášala o nej a o Slovensku svoje úsudky. Urobiť výlet do Tatier, navštíviť niekoľko štátnych palácov, pohovoriť si o krásach Slovenska, je dobrým skutkom, dajme tomu národným, neznamená však poznať Slovensko.⁶⁴

Na záver svojho februárového prejavu ostro kritizoval režim v ZSSR, ktorý potláčal náboženskú slobodu a vierovyznanie jeho občanov. Mno-

⁶¹ „Poslanec dr. Martin Mičura za cirkevné školstvo a proti nivočeniu náboženstva v Rusku,“ *Ľudová politika*, 23. 2. 1930, s. 1.

⁶² Tzv. krajinské zriadenie, ktoré bolo zavedené na Slovensku v polovici roku 1928.

⁶³ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Zápis z 18. schôdze z 19. 2. 1930,“ <http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/018schuz/s018005.htm> [cit. 21. 12. 2017].

⁶⁴ Tamže, <http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/018schuz/s018006.htm> [cit. 21. 12. 2017].

ho osobností vtedajšieho sveta, včítane pápeža Piusa XI., protestovalo proti náboženskému útlaku v sovietskom Rusku, a preto Mičura vyzval aj ministra zahraničných vecí Edvarda Beneša, ktorý podľa neho mal príležitosť ukázať „na príklade sovietskeho krvavého protináboženského režimu na prudký rozpor ideálov ľudskosti a demokratickej slobody, na ktorých je vybudovaný náš štát a štáty európskeho západu, s režimom násilia, ktorý vládne v sovietskom Rusku“.⁶⁵

Na začiatku 30. rokov sa opäť stala aktuálnou otázka katolíckeho bloku politických strán, ku ktorej sa Mičura ako katolícky politik a člen Čs. strany ľudovej na Slovensku tiež vyjadroval.⁶⁶ Niektorí politici z Čs. strany ľudovej a HSLS si vedeli predstaviť užšiu spoluprácu oboch politických katolíckych subjektov. Katolícky blok sa bohužiaľ nerealizoval z rôznych dôvodov (jedným z nich boli aj nezmieriteľné a nezlučiteľné politické postoje predsedov oboch politických subjektov – Šrámka a Hlinku), čo bola veľká škoda z hľadiska vplyvu katolíckych politických strán v prvej republike, pretože tento by bol oveľa väčší po vzniku katolíckeho bloku.⁶⁷

4. NOVÉ AKTUÁLNE TÉMY V PREJAVOCH MIČURU

V ďalších parlamentných vystúpeniach, resp. prejavoch Mičuru v prvej polovici 30. rokov môžeme sledovať jeho záujem okrem rozpočtu (v rámci debaty pri jeho schvaľovaní) tiež o nové aktuálne témy, ktorými sa podrobnejšie zaoberal. Bola to predovšetkým všeobecná hospodárska kríza a jej dôsledky na československú, resp. slovenskú spoločnosť a zhoršovanie medzinárodno-politickej situácie a rast napätia vo svetovej politike. Prvý raz sa hospodárskej kríze venoval podrobne vo svojom prejave dňa 25. novembra 1930. Opísal ju prorocky a výstižne ako veľmi

⁶⁵ Tamže.

⁶⁶ O Mičurových aktivitách v súvisi s katolíckym blokom a jeho predstavami na začiatku 30. rokov pozri Miloš TRAPL, „Český politický katolicismus v letech 1918–1938,“ in *Český politický katolicismus 1848–2005*, ed. Petr Fiala a kol., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, s. 275–277.

⁶⁷ O katolíckom bloku politických strán na začiatku 30. rokov bližšie Martin HOLÁK, „Hlinkova slovenská ľudová strana a snahy o vytvorenie katolíckeho bloku v prvej polovici 30. rokov 20. storočia,“ *Historický časopis* 54, č. 1 (2006): 63–88; Peter ZMÁTLO, *Katolíci a evanjelici na Slovensku (1929–1932): Ľudáci a národníari na ceste k spolupráci*, Ružomberok: Verbum, 2011, s. 38–60.

nebezpečnú, lebo bola chronickou a dlhotrvajúcou. Druhou aktuálnou témou bola medzinárodná situácia a jej zhoršovanie v dôsledku nárastu moci nedemokratických totalitných režimov (ruský bolševizmus,⁶⁸ taliansky fašizmus, nemecký nacizmus). Mičura už v novembri 1930 otvorene povedal, že európska demokracia je vážne chorá a na jej úkor napredujú diktatúry – či už otvorené alebo zastrené.

V každom svojom parlamentnom prejave v 30. rokoch, aj keď hovoril k aktuálnemu rozpočtu a výhradám k nemu, vždy spomenul obe tieto témy – hospodársku krízu i zhoršovanie medzinárodno-politickej situácie a vzrast moci totalitných režimov, ktoré ohrozovali mierové usporiadanie.

Na expoé ministra zahraničných vecí Beneša týkajúceho sa zahraničnej politiky a zhoršovania medzinárodno-politickej situácie (z 25. apríla 1933) reagoval prejavom na druhý deň 26. apríla 1933. Udalosti posledných týždňov zhoršili medzinárodnú situáciu, najmä v Európe, a československí politici, predovšetkým minister zahraničných vecí Beneš, museli reagovať. Znepokojoval ich obzvlášť vnútropolitický vývoj v Nemecku, kde sa dostali k moci nacisti na čele s Adolfom Hitlerom ako novým kancelárom.⁶⁹ Vzhľadom k Slovensku zdôraznil nebezpečenstvo zo strany nepriateľskej propagandy, ktorá po celé obdobie existencie ČSR agitovala revizionistickými nárokmi za prinavrátenie územia Slovenska späť Maďarsku. Mičura veril spoločne s ministrom Benešom vo versailský systém mierového usporiadania, keď vyhlásil:

⁶⁸ V novembri 1930 povedal o bolševickom Rusku, že „skryte alebo otvorene pracuje, či už v Európe, či už v iných kontinentoch, za rozvrátenie dnešnej civilizácie, kultúry a zavedenie potupného otroctva ducha i tela“. NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Zápis z 85. schôdze z 25. 11. 1930,“ <http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/085schuz/s085019.htm> [cit. 22. 12. 2017].

⁶⁹ Mičura k tomu povedal, že „posledné udalosti v medzinárodnej politike ako prerušenie odzbrojovacej konferencie, vzrastajúca agilita protipacifistických síl v Ríme, v Berlíne a v Budapešti, plán o pakte štyroch veľmocí, pokus nastolenia otázky revízie a Mussoliniho posledný prejav proti Malej dohode – i v našej verejnosti vyvolaly príznaky akéhosi rozčúlenia, skoro poplachu a atmosféra bola naplnená obavami, že sa vo svete zmocňuje aktivity také mocenské sorkupenie síl, ktoré by obetovaním našich najvitálnejších záujmov chcelo vyhovieť revizionistickým ašpiráciám, a tak uvrhnúť svet znova do požiaru vojny.“ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Zápis z 265. schôdze z 26. 4. 1933,“ <http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/265schuz/s265010.htm> [cit. 26. 12. 2017].

Sme presvedčení, že s Malou dohodou, s Poľskom a najmohutnejšou ochrankyňou mieru: s Franciou, a v intenciách Spoločnosti národov ako dosiaľ, tak i dnes s istotou odvrátíme nápor proti mieru a proti naším záujmom.⁷⁰

5. VYSTÚPENIE PO TROJROČNEJ PAUZE A TRETIE VOLEBNÉ OBDOBIE

Ďalšie vystúpenie Mičuru v poslaneckej snemovni Národného zhromaždenia nasledovalo až po troch rokoch 29. apríla 1936, čo bolo prvé vystúpenie v jeho treťom volebnom období (1935–1938). Tie tri roky však nezaháľal. Viedol aktívne svoju politickú stranu Čs. stranu ľudovú na Slovensku, pričom dôležitou súčasťou práce poslanca bola aj aktívna účasť na predvolebných zhromaždeniach, na ktorých rečníci (Mičura bol zdatným rečníkom) propagovali program svojich politických subjektov. V ostrej predvolebnej kampani pred parlamentnými voľbami v máji 1935 sa Mičura zúčastnil 1. mája 1935 dokonca na dvoch predvolebných zhromaždeniach. Na prvom rečnil dopoludnia v dedinke Beluša (okres Ilava), kde spomenul, že ako poslanec sa zaujímal aj o pomery v obci Beluša a zúčastnil sa na pochôdzkach s ministrom verejných prác Janom Dostálkom (Čs. strana lidová) pred začiatkom stavby hydrocentrály na Váhu a mostu cez Váh v Považskej Bystrici. Na tomto zhromaždení v Beluši opäť zopakoval (čo povedal už aj v parlamente), že pri odchode ministra Šrámka z československej vlády zostal prebytok v štátnej pokladni 2700 mil. Kč v hotovosti⁷¹ a keď bol Šrámek v predsedníctve vlády, tak štátny dlh bol znížený (splatený) vo výške 500 mil. Kč. Politické strany,

⁷⁰ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Zápis z 265. schůzky z 26. 4. 1933,“ <http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/265schuz/s265010.htm> [cit. 26. 12. 2017].

⁷¹ Msgr. Jan Šrámek, predseda Čs. strany lidovej, bol ministrom od roku 1921 vo viacerých čs. vládach. Mičura myslel zrejme odchod Šrámka z postu ministra sociálnej starostlivosti, ktorý vykonával vo vláde Antonína Švehlu (12. 10. 1926 – 1. 2. 1929) a podobne v nasledujúcej vláde Františka Udržala (1. 2. 1929 – 7. 12. 1929), kde bol od 9. októbra 1929 tiež správcom ministerstva zdravotníctva a telesnej výchovy po Jozefovi Tisovi, ktorý bol ministrom do 8. októbra 1929. Konštatovanie Mičuru ohľadom odchodu Šrámka z čs. vlády však nebolo presné a pravdivé, lebo Šrámek bol od 7. decembra 1929 až do 22. septembra 1938, teda de facto až do konca prvej ČSR, ministrom pre zjednotenie zákonov a organizácie správy (nazývaný aj minister unifikácií). O Šrámkovi pozri najnovšiu literatúru, napr. Miloš TRAPL – Karel KONEČNÝ – Pavel MAREK, *Politik dobré vůle: Život a dílo msgr. Jana Šrámka*, Praha: Vyšehrad, 2013, 463 s.

ktoré sa dostali potom do vlády, podľa Mičuru nabrali nové veľké štátne pôžičky,⁷² takže štátny dlh zase rástol.

Druhým podujatím, na ktorom sa Mičura aktívne zúčastnil 1. mája 1935, bolo predvolebné verejné zhromaždenie Všeodborového združenia kresťanského robotníctva v Považskej Bystrici. Prišiel tam s cieľom agitovať a získať hlasy tamojších robotníkov-katolíkov v nadchádzajúcich parlamentných voľbách. Vyhlásil, že Čs. strana ľudová na Slovensku je jedinou slovenskou katolíckou stranou a svojich politických súperov podrobil ostrej kritike:

Robotník je najväčším konzumentom, preto musia sa dať v štáte investície, podporovať sa musí súkromné podnikanie, aby robotník prišiel k práci a tak hospodársky život ožil. Strana (t. j. Čs. strana ľudová na Slovensku – pozn. P. Z.) 1. máj slávi v znamení prácu dať kresťanskej chudobe, ktorej najväčším zástancom bol Kristus, preto treba sa držať nauky Kristovej, aby sa Kríž aj do parlamentu dostal. Čsl. ľudová strana je jedinou slovenskou katolíckou stranou. Soc. dem. strana sa spojila so židmi, agrárna strana dáva prednosť luteránom, Hlinkova strana sa spojila s luteránom Rázusom a protištátnymi Poliakmi a Kurtyákovcami. Za kandidátku čsl. ľudovej strany sa nemusí nikto hanbiť, poslanci tejto strany vždy pracovali a aj v budúcnosti budú pracovať za chudobu...⁷³

V spomínanom parlamentnom vystúpení dňa 29. apríla 1936 sa Mičura venoval návrhu zákona o obrane štátu. Bolo to už obdobie zvýšeného medzinárodného napätia a demokratické štáty, medzi ktorými bola prvá ČSR tou známou poslednou „loďou demokracie“ v strednej Európe, sa snažili prispôbiť svoje vnútropolitické usporiadanie a legislatívu zmeneným medzinárodným podmienkam. Medzi takéto legislatívne opatrenia patrilo aj zákon o obrane štátu. Mičura ako právnik po odbornej stránke mal k tejto osnove návrhu zákona pripomienky, ale v závere ju ako celok podporil. Zdôraznil tiež, že v období medzinárodnej neistoty prišla čs. vláda včas s touto potrebnou osnovou zákona o obrane štátu, ktorý by tak mal byť silný, pripravený a „hlavne schopný s úspechom

⁷² „Správa o verejnej schôdzi Československej strany ľudovej v Beluši, konanej dňa 1. mája 1935,“ Národní archiv Praha (ďalej NA), fond Presidium ministerstva vnútra, Archiv ministerstva vnútra 225 (ďalej PMV – AMV 225), kart. 825, sign. 225-825-3.

⁷³ „Správa o schôdzi všeobecného združenia kresť. delníctva čsl. skupina v Považskej Bystrici a sekretariátu všeodb. združenia v Žiline, konanej dňa 1. mája 1935 v Považskej Bystrici,“ NA, PMV – AMV 225, kart. 825, sign. 225-825-3, Okresný úrad v Považskej Bystrici pre Presidium ministerstva vnútra v Prahe zo dňa 9. mája 1935, Predmet: Všeodborové združenie kresť. robotníctva, verejné zhromaždenie strany dňa 1. mája 1935 v Považskej Bystrici.

vzdorovať a čeliť všetkému, čo by náš záujem, vnútorný poriadok štátu, jeho silu a demokratické zriadenie mohlo podkopávať a ohrožovať“.⁷⁴

V rámci ďalšej rozpočtovej debaty vystúpil Mičura na 67. schôdzi v pondelok 30. novembra 1936. Prerokovával sa vtedy vládny návrh rozpočtu na rok 1937. V úvode svojho príhovoru sa vyjadril k medzinárodnej situácii, v rámci ktorej kritizoval totalitné režimy – bolševizmus a fašizmus – ako hrozbu pre svetový mier. Potom vyjadril svoje pripomienky k návrhu rozpočtu.⁷⁵

Po Mičurových slovách na adresu bolševizmu⁷⁶ protestnými výkrikmi na neho reagoval poslanec János Esterházy z Maďarskej zjednotenej strany (Egyesült Magyar Párt). Reakcia Mičuru bola okamžitá a zásadná, keď povedal:

Musíme povedať, že tieto pomlavy pochádzajú jedine z tých kruhov, ktorým serioznu súdnosť a jasné videnie azda až priveľmi zatemňuje ich slepá zaľúbenosť do fašistickej ideologie – pravda, pán kol. Esterházy? Od týchto kruhov, ktoré nadŕžajú reakčným extrémom a nedbaly by nás zatiahnuť do vazalstva fašizmu, my nijakej lekcie neprijímame. My hovoríme jasne, že práve tak, ako odmietame fašizmus, odmietame i bolševizmus, lebo obe tieto ideologie sú výplodom anti-kresťanského novopohanstva.⁷⁷

Uplatniť svoje odborné vedomosti mohol Mičura pri rozprave o vládnom návrhu na zjednotenie a kodifikovanie súkromného práva, ktoré bolo predmetom osnovy o občianskom zákonníku, a o návrhu na zjednotenie civilného (občianskeho) súdneho poriadku. V rozprave k týmto dvom zákonom vystúpil v poslaneckej snemovni v rámci 94. schôdze dňa 22. apríla 1937. Zdôraznil, že popri ústave tvoria tieto návrhy zá-

⁷⁴ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Zápis zo 40. schôdze z 29. 4. 1936,“ <http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/040schuz/s040005.htm> [cit. 27. 12. 2017].

⁷⁵ Jeho prejav pozri: NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Zápis zo 67. schôdze z 30. 11. 1936,“ <http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/067schuz/s067006.htm> [cit. 27. 12. 2017].

⁷⁶ Mičura podľa stenografického zápisu povedal doslovne: „No, nakoľko sa opätovne stalo, že isté kruhy s priesračnou tendenciou upodozrievajú, ba aj obviňujú našu stranu z nadŕžania ľavým prúdom a samému bolševizmu, musíme tu povedať jasné slovo.“ Pozri tamže.

⁷⁷ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Zápis zo 67. schôdze z 30. 11. 1936,“ <http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/067schuz/s067006.htm> [cit. 4. 7. 2018].

konov súvislé a základné piliere vo výstavbe našej spoločnej česko-slovenskej právnej kultúry a mali preto veľký význam.⁷⁸

Ďalšie vystúpenie Mičuru k rozpočtu na rok 1938 sa uskutočnilo 1. decembra 1937, kedy prebiehala v poslaneckej snemovni Národného zhromaždenia 118. schôdza. Na začiatku svojho prejavu sa venoval napätej medzinárodnej situácii, ktorá sa podľa neho stále zhoršovala:

Roky, ktoré boli označované za veľmi kritické, nepominuly, ba môžeme povedať, že kritické napnutie sa iba stupňuje, a i pri najlepšej vôli uchrániť svet od katastrof nevieme a nemôžeme s istotou povedať, čo nás čaká zajtra.⁷⁹

Pri rozpočte zdôraznil nutnosť dať dosť financií na obranu štátu, čo bolo najdôležitejšou úlohou dneška. Republika bola podľa neho dobre pripravená na obranu, ktorú bolo potrebné len zdokonaľiť a dobudovať. Pochválil aj smerovanie zahraničnej politiky ČSR, čo bola zásluha vtedajšieho prezidenta Beneša, a ocenil priateľský pomer k Vatikánu.

Toto vystúpenie Mičuru bolo sprevádzané viackrát súhlasným potleskom poslancov vládnych strán, pričom nejaké negatívne alebo protestné výkriky neboli zaznamenané.

Posledné vystúpenie Mičuru v poslaneckej snemovni Národného zhromaždenia v období prvej ČSR evidujeme na 138. schôdzi dňa 10. marca 1938. Reagoval v ňom na prehlásenie predsedu vlády Milana Hodžu, ktoré urobil na 135. schôdzi poslaneckej snemovne dňa 4. marca 1938. Hodža ako predseda vlády v ňom tlmočil stanovisko čs. vlády k aktuálnym zahranično-politickým otázkam a na nasledujúcich schôdzach v poslaneckej snemovni sa poslanci za jednotlivé politické strany vyjadrovali k tomuto Hodžovmu prehláseniu.

Rok 1938 už priniesol zvýšené zahranično-politické napätie, najmä zo strany nacistického Nemecka, ktoré slovami nemeckého kancelára Hitlera chcelo chrániť taktiež Nemcov mimo tretej ríše. Hodža vo svojom prehlásení reagoval i na tieto snahy Hitlera „chrániť“ zahraničných Nemcov a na ďalšie zahranično-politické otázky. Zdôraznil, že hranice Československa sú nemenné a štátnu zvrchovanosť si Česi i Slováci

⁷⁸ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Zápis z 94. schôdze z 22. 4. 1937,“ <http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/094schuz/s094006.htm> [cit. 28. 12. 2017].

⁷⁹ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Zápis zo 118. schôdze z 1. 12. 1937,“ <http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/118schuz/s118014.htm> [cit. 29. 12. 2017].

budú aj za cenu najväčšej obety chrániť a odmietajú zasahovať do svojich vnútorných záležitostí.

Mičura sa jednoznačne postavil vo svojom vystúpení za prehlásenie predsedu vlády Hodžu.⁸⁰ Prihlásil sa k odkazu Osloboditeľa a zakladateľa čs. štátu prezidenta T. G. Masaryka. Prial si dobudovať ČSR na demokratických základoch, pričom nepriamo narážal na „zásahy zvonka“, t. j. zo strany hitlerovského Nemecka, ktoré tomuto dobudovaniu demokratického Československa bránili a preto ich jednoznačne odmietol.

V ďalšej časti svojho prejavu jednoznačne odmietol zneužívanie národnostnej otázky v ČSR na politické ciele a naopak vyzdvihol stabilný demokratický systém čs. štátu, ktorý bol schopný vyriešiť všetky závažné problémy svojich občanov, i menších. Obrátil svoju pozornosť aj na Slovákov ako štátotvorný národ, pričom zdôraznil, že všetci Slováci bez rozdielu straníckej príslušnosti si priali zachovať celistvosť spoločnej ČSR. Tým jednoznačne odmietol využívať „slovenskú otázku“ ako národnostný problém na rozbitie spoločnej republiky:

Slováci majú svoje národno-politické snahy, ako i hospodárske a iné požiadavky, ktoré podľa jednotlivých strán môžu sa stupňovať a javiť aj rozlične. Ale v jednom sú absolútne svorní, a to je to, že ich sloboda, ich národný život, ich duchovné a národné bytie i prosperovanie zaručuje jedine československý štát, a z tejto osudovej danosti vyviera ich živelná a nezlomná vernosť k Československej republike.⁸¹

Mičura dobre vystihol aktuálnu napätú situáciu v strednej Európe a dôležité postavenie malých národov v nej:

V dejinách Európy nastaly časy, keď sa znova má rozhodnúť, či sú väčšie tie sily, ktoré chcú mier a pokoj, alebo tie, ktoré sú vedené výbojnou tendenciou. V tomto zápase je jasné, že sa nás on veľmi zblízka dotýka, lebo ide v ňom predovšetkým

⁸⁰ „S radosťou dávam výraz plného súhlasu s jeho znením tak, ako som presvedčený, že s ním súhlasí každý dobrý občan tohto štátu. Súhlasí v tom pevnom vedomí, že týmto prejavovým stanoviskom vlády dostalo sa záujmom republiky skvelejšie posily a súčasne veľmi výdatne boli ním posilnené i záujmy európskeho mieru a dobrá vôľa k dorozumeniu.“ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Zápis zo 138. schôdze z 10. 3. 1938,“ <http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/138schuz/s138003.htm> [cit. 2. 1. 2018].

⁸¹ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Zápis zo 138. schôdze z 10. 3. 1938,“ <http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/138schuz/s138002.htm> [cit. 2. 1. 2018].

o to, aby malé národy v strednej Európe vedeli proti každej expanzii uhájiť svoju samostatnosť a životné práva.⁸²

Celý prejav Mičuru bol naivný – ale to je stanovisko nás, dnešných ľudí, ktorí vieme, ako to všetko potom nešťastne smerovalo k Mníchovu a po ňom skončilo. Mičurova viera a pevné presvedčenie, že je možné mierové usporiadanie zachrániť, a tým zachrániť i demokratické Československo, je pochopiteľná a musíme ju chápať v dobovom kontexte. Túto naivitu „v dobrý koniec“ a „záchranu mieru“ dokazujú aj jeho myšlienky, ktoré vyjadril v závere svojho posledného vystúpenia v čs. parlamente:

Slávna snemovňa! Dnes sme v tom položení, že môžeme konštatovať všeobecne dobrý ohlas, aký zahranično-politické stanovisko československej vlády nielen doma, ale i v zahraničí vyvolalo. A skutočnosť, že i ozvena ríšsko-nemeckej tlače nesie sa tónom kladným a pokojným, dáva nám nádej, že expozé pána predsedu vlády značne prispelo k všeobecnému ukludneniu a k možnosti vyjasnenia nášho vzťahu k Nemeckej ríši. Prajeme si to čo najúprimnejšie v tom zmysle, ako to stanovisko našej vlády s najlepšou vôľou a jasne zdôrazňuje.⁸³

Aj tento Mičurov posledný prejav v poslaneckej snemovni bol sprevádzaný väčšinou súhlasným potleskom, čo súviselo so zameraním jeho prejavu na obranu ČSR pred vonkajším nepriateľom a udržania súdržnosti jednotného štátu. Proti boli len nemeckí poslanci, ale tí boli v početnej menšine.

V tomto svojom treťom volebnom období 1935–1938 pracoval Mičura opäť len v ústavno-právnom výbore (bol ustanovený 19. júna 1935), no tentoraz už ako obyčajný člen. Na predsedníckom poste tohto výboru ho nahradil národný socialista Josef Patejdl. Z poslaneckého klubu Čs. strany lidovej pracoval v predsedníctve tohto klubu len Oldřich Otáhal ako zapisovateľ, pričom z ďalších poslancov za lidovú stranu v ňom boli okrem Mičuru ešte Josef Dolanský, Alois Petr, spomínaný Otáhal, Stanislav Hula a Bohumil Stašek.⁸⁴

⁸² Tamže, <http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/138schuz/s138003.htm> [cit. 3. 1. 2018].

⁸³ Tamže.

⁸⁴ NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, „Výbory poslanecké sněmovny ve IV. volebním období,“ <http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/rejstrik/vybory.htm> [cit. 3. 7. 2018].

Po štátoprávných zmenách v Československu a po prijatí slovenskej autonómie sa v októbri 1938 Mičura pripojil s väčšou časťou členstva Čs. ľudovej strany na Slovensku k HSLS, pričom vystúpil z parlamentného klubu Čs. strany ľudovej a vstúpil do klubu HSLS.⁸⁵ Za slovenského štátu (po prijatí ústavy v júli 1939 Slovenskej republiky) bol v rokoch 1939–1943 prezidentom Najvyššieho súdu v Bratislave. V roku 1943 bol menovaný do funkcie miestopredseda Štátnej rady, ale do jej práce sa nezapájal. Od roku 1943 sa naopak zapojil do odboja na strane odbojovej skupiny Vavra Šrobára (tvorili ju tzv. umiernení ľudáci a bývalí členovia vládnych strán).⁸⁶ Smutné obdobie v jeho živote nastalo na konci druhej svetovej vojny. V júli 1945 ho odvliekli orgány NKVD do Moskvy v ZSSR.⁸⁷ Okresný súd v Bytči dňa 5. apríla 1948 vyhlásil Martina Mičuru za mŕtveho a ustanovil, že Mičura neprežil deň 31. máj 1946 (dátum sa viaže na výpoveď generála slovenskej armády Jozefa Turanca).⁸⁸

ZÁVER

Mičura patril medzi najvýraznejšie osobnosti kresťanskej katolíckej politiky na Slovensku v období medzi vojnami. V tomto období prvej ČSR tak mal ako poslanec parlamentu, ale aj ako predseda Čs. strany ľudovej na Slovensku (zemskej organizácie Čs. strany ľudovej) možnosť ovplyvňovať československú i slovenskú politiku, ktorá v prvej republike bola už značne sekularizovaná so silnými ľavicovými tendenciami, hoci stále v demokratickom duchu. V tomto mocenskom politickom boji podporoval politiku katolíckych strán presadzujúcich jednotný československý štát a kresťanské hodnoty, ktoré vo vtedajšom modernom

⁸⁵ K tomu podrobnejšie Martin PEKÁR, „Dr. Gejza Fritz – zabudnutý príbeh ľudáckeho poslanca a ministra,“ in *Jan Šrámek a jeho doba*, ed. Pavel Marek a kol., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011, s. 397.

⁸⁶ Pavel CYPRIAN, „MIČURA Martin“, s. 172; (neautorizované heslo) „Mičura, Martin,“ in *Slovenský biografický slovník. IV.*, s. 163.

⁸⁷ O tomto nešťastnom konci a posledných mesiacoch života Mičuru neexistujú podrobnejšie odborné práce. Ako jediný o tom písal František VNUK, *Slovensko v rokoch 1945–1948. Prvý zväzok (1945–46): Volga sa vliala do Hrona*, Toronto – Svätý Jur: Zahraničná Matica slovenská, 1994, s. 154–165. Hodnotenie tejto práce vo vzťahu k Mičurovi i jeho posledných mesiacov života pozri tiež MARŠÁK, „Martin Mičura v slovenskej i českej historiografii,“ s. 104.

⁸⁸ MIČURA, *JUDr. Martin Mičura 1883–1946: Život a dielo právnika, politika a štátnika*, s. 146.

svete boli už mnohokrát porušované a nahrádzané pseudohodnotami totalitných a autokratických režimov rodiačich sa práve v 20. a 30. rokoch 20. storočia.

V našom príspevku sme si priblížili prácu poslanca Mičuru prostredníctvom jeho prejavov, resp. vystúpení v poslaneckej snemovni Národného zhromaždenia v rokoch 1925–1939, kde zastupoval Čs. stranu ľudovú na Slovensku, ktorej bol zároveň predsedom. Táto strana ako zemská organizácia Čs. strany ľudovej bola súčasťou jej poslaneckého klubu a zároveň po väčšinu obdobia prvej republiky sa podieľala na vláde. Poslanecký mandát Mičuru reprezentoval politiku Čs. strany ľudovej na Slovensku ako strany vládnej koalície, čo Mičura musel akceptovať (i akceptoval v praxi napr. v boji proti programu slovenskej autonómie HSLS), na druhej strane mu tento „vládny“ mandát nemohol zabrániť v boji za lepšie (najmä ekonomické, sociálne a kultúrne) pomery na Slovensku, nebál sa kritizovať spoločenské pomery na Slovensku (v rôznych oblastiach), ktoré v mnohých prípadoch spôsobovali aj vládne elity v Prahe. Ako sme uviedli, diapazón Mičurových záujmov ako poslanca v parlamente bol široký,⁸⁹ no odborne, fundovane a podrobne sa vyjadroval len k tomu, čomu dobre rozumel – čo vyštudoval, alebo mal v tom prax – k právnickým a súdnym záležitostiam a k problematike verejnej správy, samosprávy a administratívy. Svoje názory pertraktoval výstižne a vecne prevažne v rámci debát o rozpočtoch aj k ďalším spoločenským oblastiam, napr. k cirkevnému školstvu, k živnostníkom, remeselníkom a obchodníkom, k daniam, k doprave atď. Vždy sa snažil nájsť riešenia a „pohnúť“ veci dobrým smerom. A vždy v prospech Slovenska, Slovákov. V otázkach nacionálnych vo vzťahu k Slovákom bol možno v tieni Hlinku a jeho HSLS, najsilnejšej slovenskej politickej strany medzivojnového obdobia. V parlamente sa mu však určite vyrovnal a možno častejšie dával odbornejšie a tým kvalitnejšie podnety a návrhy na

⁸⁹ Odpoveď na to, prečo bol u Mičuru taký „široký diapazón záujmov“, a to najmä k Slovensku, sme už naznačili v predhádzajúcom texte. Na tomto mieste len zopakujeme, že bol jediným poslancom za Čs. stranu ľudovú na Slovensku (ako jediný slovenský politik, resp. poslanec katolíckeho a zároveň pročeskoslovenského zamerania presadzujúci jednotnú ČSR), takže sa snažil vyjadrovať k viacerým spoločenským oblastiam slovenskej spoločnosti, lebo prosto „bol na všetko sám“ a nemohol si prácu v parlamente s nikým rozdeliť či podeliť, ako to mohli urobiť poslanci a senátori z väčších politických strán, ktorých bolo viac a ktorí si tieto úlohy mohli rozdeliť a viac sa do hĺbky špecializovať na tie „svoje“ spoločenské oblasti a odborné záujmy, napr. poslanci za HSLS či agrárnu stranu.

zlepšenie postavenia Slovenska a Slovákov v spoločnej ČSR v porovnaní s mnohými ľudákmi, včítane Hlinku, ktorí boli mnohokrát viac nereálni populisti ako realisti pri riešení problémov Slovenska, česť výnimkám. Jeho vystúpenia v poslaneckej snemovni sú toho jasným dôkazom.

Tieto dve katolícke politické zoskupenia – Mičurova a Hlinkova strana – boli zároveň politickými súpermi. Hlinka vyčítal Mičurovi (a predsedovi českých lidákov Šrámkovi), že rozbil jednotu slovenského katolíckeho tábora (založením zemskej organizácie Čs. strany lidovej v podobe Čs. strany ľudovej na Slovensku) a neprijal program slovenskej autonómie. Všimli sme si útoky HSLS na Mičuru a jeho stranu na stránkach ľudáckeho *Slováka* v prvom volebnom období Mičuru v rokoch 1925–1929. Je zaujímavé, že tieto útoky a negatívne hodnotenia Mičuru a Čs. strany ľudovej na Slovensku sa vyskytovali aj v rokoch 1927–1929, kedy bola Čs. strana lidová i HSLS spoločne vo vládnej koalícii.

Od polovice 30. rokov nastal u Mičuru istý posun v tematizácii jeho prejavov v poslaneckej snemovni. Začal sa vyjadrovať okrem odborných právnických tém a administratívnych a samosprávnych záležitostí na Slovensku tiež k aktuálnym spoločenským otázkam so širším dopadom na spoločnú ČSR, najmä k prejavom veľkej hospodárskej krízy a k zhoršovaniu medzinárodno-politických vzťahov v súvislosti s postupným rozpadom versaillského systému, v snahe zabrániť novej vojne a zachrániť demokratické Československo. Domnievame sa, že tento posun k aktuálnym spoločenským témam v 30. rokoch mal možno paradoxne väčší vplyv a dosah na aktuálne spoločenské dianie v československej, resp. slovenskej spoločnosti (v porovnaní s jeho odbornými analýzami v oblasti práva, súdnictva a administratívy v druhej polovici 20. rokov), ktorá začala akoby spontánne reagovať na spoločenské dianie v zahraničí, ktoré sa uberalo nedemokratickým smerom. Mičurove prejavy v jeho druhom a treťom volebnom období, teda v 30. rokoch, určite prispeli svojou, hoci obmedzenou mierou (ktorou disponoval každý poslanec, ale nie každý ju v tomto ťažkom období využil) k obrane demokracie a demokratických princípov v ČSR, i keď zachrániť sa ich už nepodarilo.

Pri komplexnom pohľade na Mičuru ako poslanca v období rokov 1925–1939 môžeme na záver konštatovať, že vo svojom prvom poslanckom období v druhej polovici 20. rokov sa venoval a vo svojich prejavoch (zväčša v rámci rozpočtových debát) dotýkal najmä odborných vecí týkajúcich sa dvoch spoločenských oblastí: v prvej ako právnik sa fundovane vyjadroval k otázkam súdnictva a postaveniu sudcov a advokátov

na Slovensku a v druhej ako regionálny politik s praxou z prevratových a poprevratových rokov 1919–1922 problematike verejnej politickej správy, samosprávy a administratívy (bol županom Tekovskej a Nitrianskej župy a ministrom s plnou mocou pre správu Slovenska). Priestor venoval však aj ďalším spoločenským otázkam, napr. cirkevnému školstvu, živnostníkom, obchodníkom, neobchádzal ani rezort poľnohospodárstva či dopravy. Zároveň pracoval ako predseda ústavno-právneho výboru čs. parlamentu i v ďalších dvoch parlamentných výboroch – imunitnom a sociálno-politickom. Okrem poslaneckej práce v parlamente vykonával funkciu prezidenta Vrchného súdu v Košiciach (1922–1930).

V druhom volebnom období od prelomu 20. a 30. rokov nastali v jeho poslaneckej práci určité zmeny: aj naďalej vystupoval, hoci už nie tak často, v rámci rozpočtových debát a vyjadroval sa k témam, ktorým rozumel, no začal sa zaoberať aj zhoršujúcou sa medzinárodno-politickou situáciou a veľkou hospodárskou krízou a jej dôsledkom. Naďalej pracoval ako predseda ústavno-právneho výboru a mimo parlamentu bol zvolený od roku 1931 do funkcie prezidenta Vrchného súdu v Bratislave. Od 30. rokov sa viacej zdržiaval v Bytči, kde kúpil rodinný dom.

Vo svojom treťom volebnom období 1935–1938 sa naďalej dotýkal problémov súdnictva, ale čoraz viac v jeho prejavoch zaznievali apely na obranu ČSR pred totalitným nebezpečenstvom v podobe nemeckého nacizmu. Nepracoval už v žiadnom parlamentnom výbore. Po rozpade prvej ČSR prešiel roku 1939 do poslaneckého klubu HSLS.

Pri hodnotení jeho práce v parlamente ho môžeme zaradiť medzi aktívnejších poslancov argumentujúcich väčšinou vecne a odborne, najmä v oblasti súdnictva a verejnej politickej správy na Slovensku. V týchto spoločenských oblastiach bol považovaný za jedného z najväčších odborníkov. Na politických oponentov a konkurentov neútočil verbálne ani iným spôsobom, podobne ako jeho kolegovia z Čs. strany lidovej.

Catholics in Politics: Martin Mičura as a Deputy of the National Assembly

Keywords: Martin Mičura; Deputy; Chamber of Deputies; National Assembly

Abstract: The article describes the activity of Martin Mičura, chairman of the Czechoslovak People's Party in Slovakia, as a member of the National Assembly in the years 1925–1939. Martin Mičura, as a deputy of a pro-Czechoslovak party, always tried in his speeches to

defend Slovaks in the common Czechoslovak Republic and look for solutions which would enable Slovakia to enjoy similar social conditions to those in the more developed Bohemia, Moravia and Silesia. He was mostly involved in discussions about the budget for the next year and concentrated on questions and problems which, as a lawyer and an expert with practice in self-governing structures, understood best judicial issues and questions of public administration and self-government. He did not avoid other social areas and worked to help Slovakia in the economic, social, and cultural areas. His other "favourite" themes were church schools, sole traders and traders, taxes, transport, etc. In the 1930s, he began to comment on such key issues as the huge economic crisis and its consequences, the worsening situation in international politics and the increase in nationalism in connection with the expansion of totalitarian systems, especially Nazi Germany which began to abuse the German minority in Czechoslovakia to its advantage. The aim of his speeches in debates on international politics was to protect a democratic and unitary Czechoslovakia which, from the mid 1930s, was in increasing danger from undemocratic, autocratic, and totalitarian systems which gradually destroyed the Versailles Peace Treaty. He worked as a deputy of the Czechoslovak People's Party in Slovakia in various parliamentary committees, notably as chairman of the constitutional and juridical committee in the years 1925–1935.

Mgr. Peter Zmátlo, PhD.
Katedra histórie
FF
Katolícka univerzita
Hrabovská cesta 1
034 01 Ružomberok
Slovenská republika
peter.zmatlo@ku.sk